

Innst. S. nr. 283

(2002–2003)

**Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen**

St.prp. nr. 51 (2002-2003) og Dokument nr. 8:93 (2002-2003)

Innstilling fra næringskomiteen om virkemidler for et innovativt og ny-skapende næringsliv og om forslag fra stortingsrepresentantene Inge Ryan, Øystein Djupedal, Ingvild Vaggen Malvik og Heidi Sørensen om opprettelse av et fond for nyetableringer og innovasjon basert på miljøteknologi

INNHold

1.	Sammendrag	5
1.1	Generelt	5
1.2	Forslag i proposisjonen	6
1.3	Administrative og økonomiske konsekvenser	7
2.	Komiteens merknader	7
2.1	Behovet for en bedre næringspolitikk	7
2.2	Norsk næringsliv i forandring	10
2.3	Innovasjon i norsk næringsliv	12
2.4	Mål og målgrupper	18
2.5	Virkemiddeltyper	19
2.6	Finansiering	19
2.7	Rådgivning og kompetansehevende tiltak	20
2.8	Nettverk og infrastruktur	20
2.9	Profilering av norsk næringsliv i utlandet	20
2.10	Privat eierskap og finansiering av innovasjon	20
2.11	Norske investeringer i utlandet	21
2.12	SkatteFUNN	22
2.13	Regionale næringsfond	22
2.14	Distriktsrettet fond	23
2.15	Forskning inn i bedriftene	24
2.16	Organisering og styring av virkemiddelapparatet	25
2.17	Miljøteknologi	29
3.	Forslag fra mindretall	30
4.	Komiteens tilråding	31
	Vedlegg.....	33

Innst. S. nr. 283

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

St.prp. nr. 51 (2002-2003) og Dokument nr. 8:93 (2002-2003)

Innstilling fra næringskomiteen om virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv og om forslag fra stortingsrepresentantene Inge Ryan, Øystein Djupedal, Ingvild Vaggen Malvik og Heidi Sørensen om opprettelse av et fond for nyetableringer og innovasjon basert på miljøteknologi

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Generelt

Hovedmålene i Regjeringens økonomiske politikk er arbeid til alle, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og en bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å nå disse målene. Norge skal ligge i tet på viktige områder innenfor kunnskap, teknologi og verdiskaping.

Regjeringen legger med dette fram en proposisjon om innretning og organisering av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Følgende institusjoner og virkemidler omtales i proposisjonen og inngår i begrepet "virkemiddelapparatet":

Institusjoner:

- Argentum Fondsinvesteringer AS
- Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK)
- GIEK Kredittforsikring AS
- INTSOK
- NORAD
- Norfund
- Norges Eksportråd
- Norges Turistråd
- Norsk Designråd
- Norsk Romsenter
- SIVA - Selskapet for industrivekst SF
- Statens nærings- og distriktsutviklingsfond

- Statens veiledningskontor for oppfinnere
- Utenriktjenesten

Virkemidler som ikke forvaltes av ovenstående institusjoner:

- Bedriftsinformasjon på Internett (BEDIN)
- Bevilgning til Euro-Info Centres
- Næringsrettede virkemidler i Norges forskningsråd
- Offentlig støttede eksportkreditter
- Offentlige oppdrag om rådgivning og teknologiformidling gjennom Teknologisk Institutt (TI) og Veiledningstjenesten i Nord-Norge (VINN)

I 2003 er det bevilget om lag 3,1 mrd. kroner over statsbudsjettet til virkemiddelapparatet. I tillegg kommer bevilgninger til fylkeskommunene som igjen vil fordele midler til noen institusjoner.

Det legges til grunn at innovasjon skal være det sentrale målet for de næringsrettede virkemidlene sett under ett. Konklusjonene i proposisjonen er en del av Regjeringens arbeid med en helhetlig innovasjonspolitik.

Et høyt innovasjonsnivå er avgjørende for økonomisk vekst. Et godt samspill mellom næringsliv og offentlig sektor er viktig for å oppnå dette. Regjeringen legger opp til at både nærings- og regionalpolitikken skal ha økt fokus på innovasjon. Mens gode rammebetingelser skal sørge for økt innovasjon i bredden av norsk næringsliv skal virkemiddelapparatet bidra til å utløse konkrete prosjekter med potensial for verdiskaping. Målrettingen av de direkte virkemidlene for næringslivet skal medføre en klarere avgrensning og prioritering av innsatsen slik at virkemidlene blir effektive verktøy i en helhetlig innovasjonspolitik. Målsettingen innebærer at det etableres et felles overordnet rammeverk for hele virkemiddelapparatet. Brukerne skal stå i fokus for virkemiddelapparatet. Dette betyr at virkemidlene skal tilbys gjennom en enhetlig

brugerfront hvor så mange av de direkte virkemidlene som mulig er tilgjengelige.

Det sentrale målet for virkemiddelapparatet skal være å bidra til økt innovasjon i næringslivet over hele landet. Regjeringen foreslår videre at hovedmålet for virkemidlene suppleres med tre fokusområder og fem prioriterte målgrupper. Dette skal gi innsatsen en klarere retning og sørge for at ressursinnsatsen blir mer helhetlig og konsistent. Målrettingen skal sikre at ressursene går til formål som gir mest mulig verdiskaping i Norge. Fokusområdene er pekt ut både fordi disse områdene har stor betydning for innovasjonsevnen og fordi direkte virkemidler kan bidra til å utløse økt verdiskaping innenfor disse feltene. Målgruppene representerer aktører som står for mye nyskaping og som ofte har prosjekter der offentlig innsats kan utløse økt verdiskaping. Vektleggingen på fokusområder og målgrupper bør variere i tråd med næringslivets ulike utfordringer over hele landet. Regionale strategier skal derfor spille en viktig rolle for virkemiddelbruken.

Regjeringen foreslår i proposisjonen en ny organisering som vil styrke virkemiddelapparatets evne til å oppnå de målsettinger som skisseres og rette innsatsen mot de utpekte fokusområdene. En god organisering med brukerne i sentrum skal sørge for at overordnede prioriteringer og tildelte ressurser benyttes så effektivt som mulig til beste for verdiskaping over hele landet. Den viktigste organisatoriske endring som foreslås er å opprette en ny enhet for innovasjon og internasjonalisering basert på virkemidlene i dagens SND, Norges Eksportråd og Statens veiledningskontor for oppfinnere (SVO).

Både innenfor nærings- og handelspolitikk, forskningspolitikk, regionalpolitikk, fiskeripolitikk og landbrukspolitikk legges nå mange av de samme premisser til grunn for virkemiddelbruk. Dette er en utvikling som er tydeliggjort de siste årene ved at aktørene i stadig flere sektorer finner at innovasjon er svært viktig for å nå overordnede målsettinger. Det gjelder både målsettinger om verdiskaping, bosetting og levedyktige primærnæringer. En har dermed et godt grunnlag for å utvikle et mer helhetlig virkemiddelapparat og for å få ressursene på ulike områder til å trekke i samme retning.

1.2 Forslag i proposisjonen

I proposisjonen fremmes følgende forslag:

- Hovedmålet for virkemiddelapparatet skal være å bidra til økt innovasjon i næringslivet over hele landet.
- Virkemiddelapparatet skal fokusere på områdene:
 - Forskning og kompetanseheving.
 - Idé-, utviklings- og kommersialiseringsfasen.
 - Internasjonalisering.
- Virkemiddelapparatet skal prioritere følgende målgrupper:
 - Entreprenører.
 - Unge bedrifter.
 - Innovasjonssystemer.
 - Små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner og -potensial.
- Forskere og FoU-miljøer i næringslivet og i forsknings- og utdanningsmiljøer.
- Virkemiddelapparatet skal ha en felles front mot brukerne hvor de fleste bedriftsrettede virkemidler skal være tilgjengelige. Det framtidige virkemiddelapparatet bør utvikle virkemidler innenfor følgende fire kategorier:
 - Finansiering.
 - Rådgivning og kompetansehevende tiltak.
 - Nettverk og infrastruktur.
 - Profilerings av norsk næringsliv i utlandet.
- Det opprettes fra 1. januar 2004 en ny enhet for innovasjon og internasjonalisering basert på virkemidlene i dagens SND, Norges Eksportråd og SVO. Den nye enheten vil ta opp i seg enkelte av Forskningsrådets innovasjonstiltak. Regjeringen vil komme tilbake til hvilke konkrete program som bør overføres når de berørte departement i samarbeid med den nye enheten og Norges forskningsråd har vurdert saken nærmere. Det kan videre være aktuelt å overføre oppgaver knyttet til forvaltning av enkelte virkemidler fra Nærings- og handelsdepartementet til den nye innovasjons- og internasjonaliseringsenheten. I første omgang vil Regjeringen overføre tilskuddet til programvirksomheten i regi av Teknologisk Institutt (TI) og VINN til den nye enheten. På sikt vil man også vurdere om forvaltningen av hele eller deler av bevilgningene til designformål og reiseliv bør overføres til den nye innovasjons- og internasjonaliseringsenheten.
- Rammen for distriktsrettede fond utvides fra 500 mill. kroner til 1 mrd. kroner. For å gjøre fondene operative i forhold til målsettingen vil det bli vurdert om utvidelsen bør komme gjennom en økning av såkornfondene, andre ordninger, eller en kombinasjon av disse. Regjeringen vil komme tilbake til konkrete forslag vedrørende utvidelsen av fondene senest i statsbudsjettet for 2004.
- Eierskapet til Argentum Fondsinvesteringer AS overføres til Nærings- og handelsdepartementet.
- Investeringsfondet for Øst-Europa skal kunne investere i landene i Samveldet av uavhengige stater (SUS), Albania, Bulgaria, Bosnia-Hercegovina, Kroatia, Makedonia, Romania og Serbia og Montenegro.
- Den nye innovasjons- og internasjonaliseringsenhetens utsendinger i utlandet integreres i utenriks-tjenesten og får status som spesialutsendinger.
- Den nye innovasjons- og internasjonaliseringsenheten organiseres som et særlovsselskap.
- Norsk Romsenter omdannes til et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter.
- SIVA arbeider for å utvikle sterke regionale og lokale verdiskapingsmiljøer over hele landet og har utviklet et omfattende nettverk av innovasjonsselskap som legger til rette for nyskaping. SIVA har utviklet seg fra å være eiendomsaktør til et moderne innovasjons- og investeringsselskap. SIVA er et konsern som, foruten morselskapet som er organisert som et statsforetak, består av ca. 35 datterselskaper. I tillegg kommer omlag 65 tilknyt-

tede og felleskontrollerte selskaper samt ca. 20 andre nærstående selskaper. SIVAs arbeid har grenseflater både mot Norges forskningsråd og den nye innovasjons- og internasjonaliseringsenheten. SIVA spiller i dag en rolle både som eier av fysisk infrastruktur, tilrettelegger gjennom innovasjons-selskaper, og som investor i såkorn- og venturefond. Departementet vil gjennomgå SIVAs virksomhet med sikte på en avklaring av SIVAs framtidige rolle, herunder en eventuell omdanning til statsaksjeselskap som omtalt i St.meld. nr. 22 (2001-2002). I proposisjonen foreslås at SIVAs engasjement i tre næringsparker i Balticum avvikes på sikt.

1.3 Administrative og økonomiske konsekvenser

En sammenslåing av SND, Norges Eksportråd og SVO vil kunne gi stordriftsfordeler, herunder besparelser knyttet til samkjøring av administrative funksjoner og en eventuell reduksjon i antall ansatte på hovedkontoret. Videre kan det komme til nedbemanning som følge av at Norges Eksportråds privatfinansierte konsulenttenester skal overlates til det private markedet.

Når det gjelder mulige innsparinger tilknyttet distriktskontorene og utekontorene vil dette avhenge av hvilken struktur styret for den nye institusjonen velger å utvikle for å oppfylle de politiske styringssignalene.

Sammenslåingen vil kunne bli betraktet som virksomhetsoverdragelse i henhold til arbeidsmiljølovens § 73. I så tilfelle vil de tre institusjonenes ansatte stille likt med hensyn til muligheter i den nye enheten og ansattes opparbeidede rettigheter vil videreføres.

Selv om det er mulig å hente ut synergievinster ved den type sammenslåinger som det legges opp til i proposisjonen, viser forskning at å lykkes med slike prosesser krever meget godt gjennomførte integreringsprosesser. På det nåværende tidspunkt finnes ingen fullstendig oversikt over hva omorganiseringen vil koste eller mulige gevinster. En slik oversikt må utarbeides i tett samarbeid med de berørte institusjonene.

De kostnader som vil kunne påløpe kan deles i tre kategorier: avgangsstimulerende tiltak og flytting, systemrelaterte kostnader og andre engangskostnader. Systemrelaterte kostnader som vil følge med en integrering er utgifter til integrering av IT-systemer, opplæring og arkivfunksjoner. Andre engangskostnader innebærer frikjøp av lokaler, omprofilering og et eget integrasjonsprosjekt.

De største fordelene ved en ny organisering vil tilfalle brukerne gjennom mer integrerte virkemidler, mer fleksibel kompetanse i virkemiddelapparatet og en mer enhetlig inngangsport til institusjonene. De økonomiske gevinstene relaterer seg til en eventuell reduksjon i antall ansatte, innsparinger i leie av lokaler, mer effektiv drift av IT-systemer, og en samordning av administrative tjenester. Disse gevinstene vil komme årlig i form av reduserte administrasjonskostnader.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med forslag til særlov for den nye enheten for innovasjon og internasjonalisering.

Lov om Statens nærings- og distriktsutviklingsfond skal oppheves. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med denne saken.

Forvaltningsorganet Norsk Romsenter vil bli opprettet den 1. januar 2004.

I henhold til stiftelsesloven tilligger det en stiftelses styre å oppheve stiftelsen. Denne prosessen kan ikke styres av stifterne. Regjeringen vil holde Stortinget orientert om hva som videre vil skje med stiftelsene Norges Eksportråd og Norsk Romsenter.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Behovet for en bedre næringspolitikk

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bendiks H. Arnesen, Grethe Fossli, Aud Gaundal og Rita Tveiten, fra Høyre, Silja Ekeland Bjørkly, Ivar Kristiansen og Michael Momyr, fra Fremskrittspartiet, fung. leder Øystein Hedstrøm og Lødve Solholm, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide og Olaf Gjedrem, og fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, viser til St.prp. nr. 51 (2002-2003) om virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv. Proposisjonen har som mål å etablere en politikk for økt innovasjon i hele Norge, med utgangspunkt i at et innovativt og nyskapende næringsliv danner grunnlaget for lønnsomhet og arbeidsplasser.

Komiteen viser til proposisjonens utgangspunkt om at næringslivet skal ha rammebetingelser som bidrar til nyskaping og langsiktig lønnsomhet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil påpeke at det viktigste for norsk næringslivs vekstevne er de generelle rammevilkårene. De generelle rammevilkårene skal være konkurransedyktige og stabile. Dette er nødvendig for å legge til rette for høyest mulig verdiskaping. Rammevilkårene skal sørge for at markedene fungerer godt og at det er en effektiv ressursutnyttelse i økonomien. Flest mulig bedrifter bør klare seg uten støtte fra virkemiddelapparatet, bl.a. fordi offentlig medvirkning gir konkurransevridninger. På en del områder trengs det likevel direkte virkemidler for å øke verdiskapingen i konkrete prosjekter og nå andre politiske målsettinger.

Disse medlemmer viser til at Samarbeidsregjeringen siden høsten 2001 har forbedret de generelle rammevilkårene betraktelig. I samarbeid og dialog med partene i næringslivet har lønnsveksten kommet nedover, renten har gått ned fra 7 pst. til 5,0 pst., kronen er svekket, og skatter og avgifter er blitt kraftig redusert med nesten 20 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til også til at globaliseringen skaper grunnlag for politisk konkurranse mellom land om vilkår for næringsdrift, ved at bedrifter flytter dersom de samlede betingelsene for driften gjør lønnsomheten dårligere enn i andre land. I den konkurransen er gode generelle rammevilkår spesielt viktig.

Men gode rammevilkår er ikke nok, de må også være stabile. Stabile rammevilkår reduserer næringslivets kostnader knyttet til usikkerhet og omstilling. Det er lettere å utarbeide rasjonelle planer, spesielt for langsiktige investeringer, når bedriftenes rammebetingelser ligger fast. Erfaringer tilsier at stabile rammevilkår også er viktig når det gjelder valg av lokaliseringsland. Stabilitet i form av en jevn og balansert økonomisk utvikling har derfor betydning for verdiskapingen, og må være et mål i politikktutforming.

Komiteen viser til at de direkte virkemidlene er et viktig element i slike rammebetingelser, for å bidra til å utvikle nødvendige og lønnsomme prosjekter som ellers ikke ville blitt iverksatt.

Komiteen viser til proposisjonen, som understreker at det sentrale målet for virkemiddelapparatet skal være å bidra til økt innovasjon i hele landet. Brukerne skal stå i fokus for virkemiddelapparatet, der virkemidlene skal tilbys gjennom en kompetent, helhetlig, tilgjengelig og effektiv brukerfront.

Komiteen understreker at det er viktig at virkemiddelapparatet har en organisering som trekker i samme retning og som ikke har overlappende mål. Regjeringens fremlagte proposisjon for å slå sammen virkemidlene i SND, Eksportrådet og Statens veiledningskontor for oppfinnere er et skritt i retningen for å få til dette på en bedre måte enn i dag.

Komiteen viser til at Regjeringen foreslår å gjøre det næringsrettede virkemiddelapparatet mer målrettet. Regjeringen foreslår at hovedmålet for virkemidlene blir økt innovasjon i hele landet, med tre fokusområder; forskning og kompetanseheving, idé, utviklings- og kommersialiseringsfasen samt prioriterte målgrupper.

Komiteen viser til proposisjonen som understreker at innovasjon er en grunnleggende faktor for økonomisk vekst og utvikling. Derfor bør næringspolitikken i større grad dreies mot utvikling av nye og mer produktive produkter og løsninger.

St.prp. nr. 51 (2002-2003) understreker betydningen av samspill for å oppnå økonomisk utvikling. Samspill er definert som en blanding av samarbeid og konkurranse. Proposisjonen viser til at samarbeid om innovasjon mellom ulike kompetansemiljøer er svært utbredt.

Komiteen viser til proposisjonens hovedidé om at virkemidlene ikke skal kompensere for svak lønnsomhet. En politikk for tryggere arbeidsplasser må derfor i hovedsak være en forebyggende næringspolitikk, som stimulerer til nyskaping, innovasjon og kompetanseutvikling i forkant.

En nasjonal innovasjonspolitikkk må være en innovasjonspolitikkk for hele landet. Komiteen forutsetter at den varslede handlingsplan om en nasjonal innovasjonspolitikkk må ha som formål å utvikle en offensiv innovasjonspolitikkk for hele landet, med virkemidler som er tilpasset de varierende behov som finnes i ulike regioner og ulike næringer. Komiteen vil i den anledning vise til den norske innovasjonsundersøkelsen (2001).

Komiteen vil peke på at næringsutvikling og økt verdiskaping er nødvendig for å opprettholde velferds-

samfunnet, bidra til høy sysselsetting og bosetting i alle deler av landet. Det er derfor viktig med en målrettet satsing for å opprettholde konkurranseutsatt sektor og for å bidra til næringsutvikling og nyskaping. Dette forutsetter massiv satsing på forskning og utvikling, på stimulering av entreprenørskap og etablerervilje og utvikling av sterke næringsklynger på områder der Norge har særskilte fortrinn.

Komiteen legger til grunn at næringslivet selv ber om mer stabile rammevilkår. Komiteen har merket seg at Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet 2004 vil legge fram en omfattende handlingsplan for en helhetlig innovasjonspolitikkk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, understreker viktigheten av å ha generelle rammebetingelser som stimulerer til økonomisk utvikling. Bedriftsbeskatningen i Norge kjennetegnes bl.a. ved en relativt lav formell skattesats og et relativt bredt skattegrunnlag. En rapport fra EU-kommisjonen sammenligner effektive skatterater for EU-landene, hvor det tas hensyn til både de formelle skattesatser, og hvordan skattegrunnlagene fremkommer. Universitetet i Mannheim har på oppdrag fra NHO utført tilsvarende beregninger for Norge. Norge kommer f.eks. godt ut når man beregner gjennomsnittlig effektiv skatterate for bedrifter med høy avkastning, og nær gjennomsnittet av EU-landene når man beregner den marginale effektive skattesatsen. Når bedrift og investor ses under ett, kommer Norge godt ut i forhold til gjennomsnittet, men Norge kommer noe dårligere ut i slike sammenlikninger dersom man inkluderer formueskatten.

Flertallet understreker at i andre sammenhenger ville det vært vanlig å gi virkemiddelstruktur og virkemiddelpolitikk en samlet vurdering. Flertallet vil understreke at en behandling av virkemiddelapparatets struktur ikke kan ses uavhengig av den politikken som skal føres.

Handlingsplan for en helhetlig innovasjonspolitikkk må spesielt ta hensyn til forståelsen av en gjensidighet mellom tjenester og industri. Det skyldes at tjenester er i stor grad med på å frembringe fysiske produkter, samtidig som fysiske produkter er en integrert del av nesten ethvert tjenestetilbud. Statistiske oversikter viser at rundt 80 pst. av de privat sysselsatte arbeider i tjenestenæringer. Tjenestenæringer er viktige både for sysselsetting og verdiskaping, og det er omfattende underinvesteringer i innovasjon spesielt i denne sektoren. Flertallet vil derfor understreke at en handlingsplan for en helhetlig innovasjonspolitikkk og det fremtidige virkemiddelapparatets prioriteringer må balanseres i forhold til eksisterende næringsstruktur.

Flertallet mener vi må få en nasjonal næringslivsstrategi der en systematisk legger til rette for å videreutvikle næringslivet i hele landet med utgangspunkt i naturressurser, kapitalstyrke og kunnskap. Dette innebærer at prinsippet om næringsnøytralitet må vike til fordel for satsing på klart definerte områder.

Flertallet mener at sentrale elementer i en aktiv næringspolitikk må være en kraftig satsing på forsk-

ning og utvikling, stimulering av entreprenørskap og etablerervilje og utvikling av sterke næringsklynger på områder der Norge har særskilte fortrinn. Myndighetene må være en aktiv medspiller i en slik næringspolitikk og ikke bare passivt avvente utviklingen.

Flertallet mener en slik målrettet næringslivssatsing må ta utgangspunkt i de fortrinn vi som nasjon har: naturressurser, kunnskap og god tilgang på kapital.

Flertallet viser til flere svært urovekkende utviklingstrekk for norsk næringsliv som forutsetter en mer offensiv holdning fra myndighetenes side. Norge har et høyt innslag av råvarebasert næringsliv, noe som vil føre til at behovet for omstilling øker. Videre er konkurranseutsatt sektor blitt bygget ned, bl.a. på grunn av innfasing av oljeinntektene i økonomien. Globaliseringen av økonomien stiller også Norge overfor en helt ny konkurransesituasjon.

Det er derfor viktig at næringslivet sikres internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår - både når det gjelder de generelle skatte- og avgiftsvilkår, men også når det gjelder positive virkemidler fra myndighetenes side, der andre land har vært mer offensive enn Norge. Dette gjelder ikke minst innen forskning, men også for eksempel ved bruk av utviklingskontrakter.

Flertallet er svært bekymret over den utvikling som har funnet sted i seinere tid når det gjelder utenlandsk oppkjøp av norske bedrifter. Det vil igjen føre til at hovedkontor flytter ut og med det svært viktig kompetanse for Norge. Regjeringen har hatt som sin grunnleggende strategi å forholde seg passiv til dette, mens utgangspunktet i stedet bør være: hvordan kan man sikre at hovedkontorer beholdes i Norge - eller at selskaper ser det som interessant å legge hovedkontoret til Norge. Dette krever en aktiv og bevisst holdning fra Regjeringens side.

Flertallet mener det er nødvendig med et samvirke mellom private krefter og offentlig innsats for å utvikle en næringspolitikk som sikrer Norge et variert næringsliv også i en ny konkurransesituasjon.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at påstanden om at norske bedrifter kjøpes av utlendinger, ikke bygger på realiteter. Disse medlemmer viser til at utlendinger i 2002 kun investerte for 6 mrd. i Norge, mens norske selskaper samme år investerte for 43 mrd. kroner i utlandet. De 43 mrd. kronene norske bedrifter investerte i utlandet viser at det finnes investeringsvillig kapital i Norge. Grunnen til at denne kapitalen likevel investeres i utlandet kan være at det ikke finnes nok gode prosjekter å investere i innenlands. Disse medlemmer er derfor opptatt av å øke landets innovasjonsevne.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, har merket seg at Regjeringen i proposisjonen melder at den i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 vil presentere en større sak om den

samlede innovasjonspolitikken "Nasjonal innovasjonsplan". Dette flertallet vil peke på at det mest vanlige er at man først utformer politikken og målene og deretter former eller finner midlene for å oppnå dette. Dette flertallet stiller seg derfor noe undrende til at Regjeringen har en omvendt prosess av det vanlige.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti stiller seg undrende til at et flertall bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet begrenser ordet innovasjonspolitikken til kun direkte offentlige virkemidler. Dette relativt snevre innovasjonsbegrepet synes å være bakgrunnen for at partiene kritiserer at Regjeringen først legger frem St.prp. nr. 51 (2002-2003) om Virkemiddelapparatet for deretter å legge frem en handlingsplan for innovasjon. Disse medlemmer understreker at mer innovasjonsrettede offentlige virkemidler for næringslivet kun er et av flere elementer som bør gå inn i en helhetlig innovasjonsplan. Insentiver til innovasjon, skattesystemet og trygdesystemet, regelverksutvikling, forskningspolitikk, utformingen av distriktspolitiske virkemidler, entreprenørskap i skolen og samferdselsløsninger er eksempler på andre viktige elementer i en helhetlig innovasjonspolitik. Disse medlemmer mener derfor en helhetlig plan for innovasjon bør være sektorovergripende og se ulike politikkområder i sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti vil påpeke at innovasjonsprosessen forutsetter samspill mellom en rekke private og offentlige aktører. Formelle og uformelle nettverk som de kan veksle erfaringer og kunnskap med, og blir utfordret av, kan bestå av kunder, leverandører, konkurrenter, finansinstitusjoner, kunnskapsprodusenter, konsulenter og myndigheter. Innovasjon skjer gjerne lokalt med koplinger nasjonalt og internasjonalt. Disse medlemmer understreker at dette viser at det er mange forhold som påvirker bedriftens innovasjonsevne og langsiktige konkurranseevne, og at det offentlige virkemiddelapparatet kun er en faktor av mange. Viktigst av alt er bedriftene og deres private og offentlige samarbeidspartners evne til å tenke nytt, velge gode strategier og utvikle nye produkter, tjenester, markeder og arbeidsformer. Uten næringslivets eget ønske om å bli mer innovative skjer det heller ikke noe med vår langsiktige konkurranseevne. Disse medlemmer påpeker likevel at det offentlige må legge til rette, motivere, fjerne hindringer, hjelpe og utløse privat energi gjennom sin politikk. Skal myndighetene klare å oppfylle denne rollen på en god måte, forutsetter det en kontinuerlig, bred og koordinert innsats på tvers av mange politikkområder, departementale ansvarsområder og av sittende og fremtidige regjeringer og Storting. Disse medlemmer understreker derfor at en helhetlig innovasjonspolitik må favne bredt og inkludere mange politikkområder. Eksempler på politikkområder som påvirker innovasjonsevnen er skattepolitikk, arbeidsmarkedspolitikk, konkurransepolitikk, konkurslovgiv-

ning, lover for intellektuell eiendomsrett, familiepolitikk og forskningspolitikk. Generelle og direkte virkemidler må dra i samme retning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at et velfungerende og lønnsomt næringsliv danner grunnlaget for sysselsetting, verdiskaping og en trygging og styrking av velferden.

Disse medlemmer mener at det er viktig å føre en økonomisk politikk som hindrer en rask og kraftig nedbygging av konkurranseutsatt sektor. Det er derfor nødvendig å føre en finanspolitikk som legger til rette for at rentenedgangen kan fortsette. Disse medlemmer vil peke på at det er nødvendig med en konkurranseutsatt sektor av en viss størrelse for å ha balanse i utenriksøkonomien på lang sikt. Det langsiktige perspektivet gjør det ekstra viktig å ikke svekke konkurranseutsatt næringsliv altfor sterkt nå.

Etter disse medlemmers vurdering er det ikke tilstrekkelig å føre en ansvarlig finanspolitikk. Det er i tillegg nødvendig å føre en aktiv politikk mot den økende arbeidsledigheten og mot nedbygging av konkurranseutsatt næringsliv.

Disse medlemmer vil vise til at Arbeiderpartiet derfor fører en aktiv næringspolitikk, for å sikre innovasjon og verdiskaping i næringslivet, og for å kvalifisere arbeidsledige for å hindre at de faller ut av arbeidsmarkedet.

Disse medlemmer vil peke på at Arbeiderpartiet i sin næringspolitikk satser på forsknings- og utviklingskontrakter, SNDs landsdekkende innovasjonsordning og regional utvikling. Disse medlemmer vil videre satse på design i norsk næringsliv.

Disse medlemmer peker på at Norge har et fortrinn i forhold til naturressurser, kunnskap eller kompetanse, og mener det er nødvendig med vilje til å satse langsiktig og systematisk på tiltak innenfor disse sektorene, herunder fornyelse og videreutvikling av blant annet offshore leverandørindustrien, skipsverftene, fiskeri- og havbruksnæringen og reiselivet.

Disse medlemmer mener at gassen fra norsk sokkel bør utnyttes til å skape ny industri og flere arbeidsplasser her hjemme, og at staten må delta i satsingen på ny infrastruktur og FoU. Disse medlemmer viser til at disse under behandlingen av stortingsmeldingen om innenlandsk bruk av naturgass foreslo å opprette et statlig investeringsselskap som sammen med andre investorer skal investere langsiktig i infrastruktur for transport av naturgass.

2.2 Norsk næringsliv i forandring

Komiteen viser til proposisjonen, som peker på at globaliseringen innebærer at mobiliteten øker, både for innsatsfaktorer som kapital og arbeidskraft, og for varer og tjenester. Dette er skjedd på bakgrunn av utvikling innen transport- og kommunikasjonsteknologier, samt en økende liberalisering av verdenshandelen de siste tiårene. I en økende globalisert økonomi øker også den gjensidige avhengigheten mellom land og mellom bedrifter, gjennom at selskaper i stigende grad handler med hverandre og i stigende grad eier hveran-

dre. Økt globalisering får den effekten at positive eller negative utviklinger i én del av verden raskere får ringvirkninger helt andre steder.

Komiteen vil understreke at for at norske arbeidsplasser skal overleve i en økende globalisert økonomi er det viktig å legge vekt på innovasjonsprosesser som videreutvikler sunne konkurransefortrinn som bidrar til å gjøre norske arbeidsplasser mer konkurransedyktige, motstandsdyktige mot utflyttinger og attraktive for investeringer.

Komiteen viser til proposisjonen, som understreker at innovasjon er en betydelig årsak til økonomisk vekst. En sunn konkurranseevne er direkte knyttet til faktorer bak innovasjon, som bl.a. forskning, kompetanse og investeringer i nytt maskineri, fordi dette er elementer som satt i produktiv sammenheng er mye vanskeligere å utligne eller kopiere enn faktorer som lav pris og standardisert rutineproduksjon av varer og tjenester. Lokal kompetanse og kompetent eierskap, samarbeidsevne, nyskapingsevne og evne til teknologisk endring er derfor nødvendige ingredienser som fornyer og forsterker bedriftene og økonomien, og som dermed gjør arbeidsplasser sikrere.

Komiteen understreker med dette at økt globalisering ikke betyr at nasjonalstaten står uten virkemidler for å sikre landet arbeidsplasser. En aktiv og god næringspolitikk må derfor dreie seg om å stimulere til økt og bedre forskning, innovasjon, kompetanse og konkurransedyktige rammebetingelser for å gjøre norske arbeidsplasser konkurransedyktige, motstandsdyktige mot utflyttinger og attraktive for investeringer.

Komiteen viser til at et velfungerende og lønnsomt næringsliv danner grunnlaget for sysselsetting, verdiskaping og en trygging og styrking av velferden. Komiteen viser til at alt tyder på at endringene i næringsstrukturen vil gå raskere i framtiden og at det vil være krevende å beholde konkurransekraft. For å sikre verdiskaping og sysselsetting fremover, er det derfor viktig å utvikle nye bedrifter og legge til rette for at det føres en næringspolitikk som stimulerer til omstilling, nyskaping og næringsutvikling.

Komiteen viser til at økonomiske problemer internasjonalt, relativ høy innenlandsk kostnadsvekst, høy rente og høy kronekurs nå skaper store problemer for norsk konkurranseutsatt industri. Mange bedrifter legger ned eller flytter produksjonen til lavkostland og ledigheten stiger. Dette er problemer som må tas på alvor. Komiteen viser til at problemene særlig rammer arbeidsintensiv industri. Denne utviklingen fører til økende arbeidsledighet og det svekker vårt grunnlag for verdiskaping og velferd.

Dette må etter flertallets, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkepartis, vurdering, møtes med en langt mer offensiv politikk for arbeid og verdiskaping på kort og lang sikt enn det Regjeringen legger opp til i sin politikk. Flertallet viser til at flere partier ved flere tilfeller de siste årene, senest våren 2003, har foreslått tiltakspakker for næringsliv og sysselsetting på flere mrd. kroner.

Flertallet vil peke på at norsk industri bidrar til å skape verdier og bidrar til sysselsettingen over hele landet. Nedleggelse og utflytting vil få størst konsekvenser for distriktene. Derfor er det også god distriktspolitikk å legge til rette for å beholde industriarbeidsplassene, samt å skape nye virksomheter og arbeidsplasser over hele landet.

Flertallet vil peke på virkemiddelapparatets betydning for å skape næringsliv og arbeidsplasser i hele landet. Flertallet viser til at bladet "Nytt om næringsutvikling fra SND" nr. 3/2002, hvor SND sier klart fra at gitt de samme rammevilkårene som de hadde i 2001, kan de skape 60 000 nye arbeidsplasser. Dette viser viktigheten av å ha et godt fungerende virkemiddelapparat, som får tilført tilstrekkelig med økonomiske midler. Flertallet vil peke på at etterspørselen etter risikokapital er større enn på lenge, og flertallet vil legge til rette for en aktiv næringspolitikk gjennom den økonomiske politikken og gjennom å samordne statens virkemidler for å skape vekst og nyskaping.

Flertallet viser til at Statistisk sentralbyrå presenterte i "Økonomiske analyser" 1/2003 en analyse av norsk næringsliv og forhold av betydning for produksjonen på lang sikt. Et viktig resultat av undersøkelsen er at Norge fortsatt bruker mindre på forskning enn gjennomsnittet for OECD-landene. I Norge brukte vi i 2001 1,62 pst. av brutto nasjonalproduktet (BNP) til forskning og utvikling (FoU), mens gjennomsnittet i OECD var på 2,24 pst. i 2000. Det er den privatfinansierte forskningen som er lavere enn i andre OECD-land. En viktig årsak til dette er at Norge har en mindre forskningsintensiv næringsstruktur enn de andre OECD-landene. Industrien er fortsatt den sektoren som satser mest på FoU. FoU-innsatsen øker innenfor industri, fiskeoppdrett og tjenesteyting, men synker innenfor petroleumssektoren.

Undersøkelsen viser at den økte FoU-innsatsen i norske bedrifter siden 1997 har ikke ført til en tilsvarende vekst i innovasjonen. Statistisk sentralbyrå mener at dette kan skyldes et etterslep i tid mellom FoU og innovasjon, men også at norske foretak har lav avkastning av FoU-innsatsen. Den viktigste grunnen til at mange bedrifter ikke satser på innovasjon, er for høye kostnader og problemer med å skaffe finansiering til prosjektene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at hovedmålene i Regjeringens økonomiske politikk er arbeid til alle, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og en bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å nå disse målene. Norge skal ligge i tet på viktige områder innenfor kunnskap, teknologi og verdiskaping. Disse medlemmer ønsker at Norge skal være et av verdens mest nyskapende land, preget av holdninger og kultur for å skape nytt.

Disse medlemmer understreker at konkurranse-dyktige og forutsigbare rammebetingelser er myndig- hetenes viktigste bidrag til et lønnsomt og nyskapende

næringsliv. Skal Norge være et attraktivt land å inves- tere i og drive virksomhet fra, må de samlede ramme- betingelsene tåle internasjonal sammenligning. Skatte- og avgiftsbetingelser, forutsigbarhet, forskning og utvikling, tilgang på kvalifisert arbeidskraft og et entreprenørvennlig regelverk er de viktigste rammebe- tingelsene for næringslivet. Sammenlignet med slike grunnleggende rammebetingelser for verdiskaping, blir de direkte tiltakenes betydning for nærings- utvikling og nyskaping begrenset. Disse medlem- mer ønsker derfor å prioritere bedre rammebetingelser for alt næringsliv fremfor en omfattende bedriftsrettet støtte gjennom virkemiddelapparatet. Derimot mener disse medlemmer at et reformert virkemiddelap- parat, med en innretning mot innovasjon, vil være et nyttig supplement til gode generelle rammebetingelser. De direkte virkemidlene skal supplere rammevilkårene på områder der verdiskapingen kan økes utover det det åpne marked gir mulighet til. Disse medlemmer ønsker at de direkte virkemidlene skal bidra til å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjek- ter som ellers ikke ville blitt iverksatt. De direkte virke- midlene skal rettes inn mot utvalgte områder og mål- grupper, men ingen del av næringslivet skal være avhengig av slike virkemidler. Virkemidlene skal ikke kompensere for svak lønnsomhet i enkeltbedrifter eller næringer.

Disse medlemmer mener virkemidlene for næringslivet skal bidra til å nå ulike sektorpolitiske mål, men legger stor vekt på at de i større grad enn før skal trekke i samme retning. Det er derfor behov for en felles målsetting som hele virkemiddelapparatet kan arbeide i forhold til.

Disse medlemmer ser det derfor som overordnet at det legges til grunn at innovasjon skal være det sen- trale målet for de næringsrettede virkemidlene sett under ett.

Disse medlemmer fremholder at målet med vir- kemidlene må være:

- Å skape lønnsomme bedrifter som gir gode og varige arbeidsplasser.
- Å få mest mulig privat næringsliv ut av hver stat- lige krone.

Disse medlemmer mener virkemiddelappara- tets virksomhet må være rettet mot områder der marke- det og private tilbud ikke fungerer tilfredsstillende. Evalueringen tilsier at markedssvikten er størst innen- for kompetanseutvikling rettet mot små og mellom- store bedrifter. Virkemiddelapparatet bør derfor rette innsatsen mot kompetanseheving og rådgivning. Fokus bør dreies fra å avhjelpe en situasjon med markedssvikt i kredittmarkedet, til å rette økt oppmerksomhet om markedssvikt i kompetansemarkedet.

Disse medlemmer er opptatt av at brukernes behov skal stå i fokus for virkemiddelapparatet. Hensy- net til brukerne fordrer at apparatet fremstår som til- gjengelig, helhetlig, kompetent og effektivt. En helhet- lig brukerfront innebærer at flest mulig bedriftsrettede virkemidler inngår, og at brukerne kan komme i inn-

grep med hele skalaen av tilbud gjennom et enkelt kontor. Som hovedregel skal alle de næringsrettede virkemidlene formidles gjennom den felles brukerfronten. Regjeringen foreslår å legge virkemidlene i Norges Eksportråd, SND og Statens veiledningskontor for oppfinnere (SVO) inn i en ny enhet som får ansvar for å samordne et bredt spekter av innovasjonsrettede virkemidler.

Disse medlemmer mener den økte globaliseringen bør få konsekvenser for måten virkemiddelapparatet fungerer på. En styrket samordning mellom virkemiddelapparatets utsendinger og utenriktjenestens stasjoner sees derfor på som svært positivt. Utenriktstasjonene vil på denne måten kunne fungere som inngangsporter til det næringsrettede virkemiddelapparatet, og således spille en viktig rolle i apparatets brukerfront.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Regjeringen peker på tre langsiktige utfordringer for næringslivet:

- Det høye innslaget av råvarebasert verdiskaping innebærer at verdiskapingen vil falle over tid og behovet for omstilling øker.
- Innfasingen av oljeinntektene i norsk økonomi har ført til nedbygging av konkurranseutsatt sektor. Derfor må skjermet virksomhet erstattes med ny virksomhet.
- Globaliseringen innebærer at mobiliteten øker og konkurransen skjerpes. Det fører til en økende konkurranse med andre land om både rammevilkår og ulike direkte støtteordninger.

Disse medlemmer er i hovedsak enige i denne situasjonsbeskrivelsen, men vil i tillegg peke på at globaliseringen av økonomien og de store teknologiske endringene stiller norsk næringsliv overfor en helt annen konkurransesituasjon. I den globale økonomien er det volum, kapitalstyrke og kompetanse som er de kriterier som først og fremst bestemmer bedriftenes konkurransedyktighet. Her stiller næringslivet i små land som befinner seg i en geografisk utkant, med en betydelig konkurranseulempe.

Disse medlemmer vil i denne forbindelse særlig understreke viktigheten av internasjonalt konkurranse-dyktige rammevilkår. Det etterlyses her en oversikt over hva andre land gjør hva gjelder virkemidler hva gjelder skatt, forskningsstøtte, statlige utviklingskontrakter - ordninger som er tillatt innenfor det internasjonale avtaleverket, men som i stor grad kan påvirke bedriftenes konkurransedyktighet.

Disse medlemmer vil fremheve at slik informasjon vil være av stor verdi i diskusjonen om forholdet mellom generelle rammevilkår og målrettet satsing. Norske bedrifter har i den globale økonomien betydelige konkurranseulemper. Myndighetene bør derfor etter disse medlemmers vurdering så langt som mulig bidra til å sikre norske bedrifter konkurransedyktige rammevilkår.

Disse medlemmer vil også peke på at den utviklingen som her beskrives er i ferd med å gi begrepet nasjonalt eierskap utvidet betydning. Dagens Næringsliv for 10. mai 2003 ga en oversikt over 35 viktige norske selskaper som er solgt til utlandet de senere årene. Den viktigste konsekvensen av disse salgene er ikke at utledninger overtar eierskapet til bedriftene, i mange sammenhenger kan dette være både nødvendig og bra. Det viktigste er at slike salg fører til at sentral norsk kompetanse innen offshoreteknologi, bøyelastteknologi, seismikk, shipping og oppdrett går ut av landet. Disse medlemmer vil uttrykke uro over en utvikling som kan føre til en filialisering av norsk næringsliv.

Disse medlemmer mener at Regjeringen burde tatt opp disse problemstillingene i proposisjonen og anvist forslag til veier å gå. Etter disse medlemmers vurdering krever viktige nasjonale eierskaps-hensyn en konkret og målrettet politikk.

Disse problemstillingene tilsier etter disse medlemmers mening at spørsmålet om statens eierrolle og kapitalstyrke bør drøftes som en del av behandlingen av proposisjonen. Statens kapitalstyrke er antakelig Norges viktigste konkurransefortrinn. Spørsmålet er hvordan dette kan benyttes på en slik måte at det styrker nasjonale eierinteresser og norsk næringslivs fremtidige utviklingsmuligheter.

Disse medlemmer vil likevel peke på at internasjonale avtaler og den endrede rollen som staten kan spille, setter klare grenser for hvilke virkemidler som kan velges. Ikke minst er det nødvendig å trekke klare skiller mellom statens politiske rolle og statens forretningsmessige rolle. Det vises her til innstillingen fra Stortingets næringskomité i forbindelse med behandlingen evt. eierskapsmeldingen og utvalget som er ned-satt for å drøfte organiseringen av statens eierskap.

2.3 Innovasjon i norsk næringsliv

Komiteen vil innledningsvis vise til at bakgrunnen for proposisjonen er delt. På den ene siden kommer Norge i et innovasjons- og nyskapingsspektiv på mange områder bra ut. Norge er en rik økonomi som har råd til å investere i ny og mer produktiv teknologi. Landet er videre kjennetegnet av gjennomgående kompetent og utdannet arbeidskraft, en omfattende kunnskap- og forskningsinfrastruktur og internasjonalt sett høy offentlig finansiering av forskning. Undersøkelser viser at landet har høy kunnskap om - og bruk av - ny teknologi, og mange næringer og bedrifter i Norge er gode på miljøteknologi. Videre er mange næringer verdensledende i å enten utvikle, produsere eller å ta i bruk ny teknologi, som verftsindustrien, grafisk industri, forretningsmessig tjenesteyting og offentlig sektor. Den internasjonale GEM-undersøkelsen 2002 (Global Entrepreneurship Monitor, den norske undersøkelsen gjennomført av Handelshøgskolen i Bodø) viser at når det gjelder nyetableringer er Norge høyt oppe på listen over etableringer basert på faktiske forretningsmuligheter, i motsetning til etableringer basert på nødvendighet. Undersøkelsen viser også at Norge er over gjenn-

nomsnittet når det gjelder nyetableringer foretatt av menn.

På den andre siden finner komiteen klare utfordringer knyttet til framtidens konkurranseevne. Blant de viktigste utfordringene nevnes i proposisjonen tilgang på kompetanse som et av de største hindrene for utvikling, med referanse til den norske innovasjonsundersøkelsen fra 1997. Andre aktuelle sider er at andelen kvinnelige nyetablerere er lavere i Norge enn verdensnittet, ifølge GEM-undersøkelsen. Nyere undersøkelser viser at tilgang på kompetent kapital fremstår som et betydelig hinder i Norge.

Samlet sett er forskningsnivået i Norge under OECD-gjennomsnitt. Komiteen vil i den anledning vise til et enstemmig vedtak i Stortinget våren 2002, hvor det heter at "Stortinget ber Regjeringen stå fast på målet om å nå gjennomsnittlig OECD-nivå på forskningen innen 2005, og sørge for dette i de ordinære budsjettframlegg".

Proposisjonen peker likevel på at det ikke alltid er en lineær sammenheng mellom forskningsinnsats og økonomisk utvikling. Slike innovasjonsaktiviteter er ofte omtalt som bredere prosesser enn kun forskning og utvikling. Komiteen viser til at dette understøttes bl.a. av utviklingen i Sverige, hvor en økt satsing på forskning ikke har ført til signifikante økninger i økonomisk utvikling.

Komiteen vil i forlengelsen av dette vise til norsk og internasjonal forskning som understreker at ulike næringer har ulike måter å anvende eller ta i bruk ny kunnskap på. En innovasjonspolitik for hele landet må ha som utgangspunkt at ulike næringer innoverer på ulike måter, og at virkemidlene for økt innovasjon må være tilsvarende rikholdige og brede.

Komiteen viser til at proposisjonen peker på behovet for at økt innovasjon i seg selv er et mål for politikkutformingen. I den anledning viser komiteen til resultater fra den siste norske innovasjonsundersøkelsen fra 2001, som dokumenterer temaer som omfang (målt i andel innoverende foretak), forholdet mellom forskning og innovasjon, samt investeringer i, -hindre for og -samspill om innovasjon m.m.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Fremskrittspartiet ønsker å øke antall fond der både private investorer og staten samarbeider. Disse medlemmer mener slike fond, hvor utvalgte private investorer er med, vil få meget stor makt til å styre og utvikle enkeltelskaper og bransjer. Det vil kunne føre til store konkurransevidringer i enkelt næringer. Private investorer i bioteknologi, oppdrett eller andre bransjer, som skal konkurrere med selskaper hvor disse fondene har tatt eierposisjoner, vil få konkurranseulempen. Det sier seg selv at eiere uten disse fondene i ryggen, vil ha større problemer med finansieringen. Det vil også være naivt å tro at ikke selskapene med disse fondene på eiersiden, ikke også vil få andre fordeler i relasjon til stat og kommuner. På lengre sikt vil derfor disse halvstatlige fondene svekke alle de selskaper som ikke får tilgang på kapital fra denne typen fond. På enda lengre sikt vil

slike fond ha ødelagt mekanismer i et fritt kapitalmarked, og det vil gi konkurranseulempen for all norsk næringsvirksomhet.

Argentum

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at det statlige investerings-selskapet Argentum ble opprettet for investeringer i en noe senere fase - primært i venturefasen. Dette selskapet kan investere opp til 49 pst. eierandeler i private ventureprosjekter.

Flertallet kan konstantere at ordningen så langt har virket tilfredsstillende, og gir sin tilslutning til Argentums mandat og strategi.

Flertallet viser til behandlingen av St.meld. nr. 22 (2001-2002) Et mindre og bedre statlig eierskap, og til sitt forslag i Innst. S. nr. 264 (2001-2002), hvor flertallet sammen med Fremskrittspartiet og Senterpartiet fremmet forslag om å øke bevilgningen til Argentum Fondsinvesteringer som et virkemiddel for å øke tilgangen på risikokapital for norsk næringsliv.

Flertallet vil peke på at markedet for unoterte aksjer i institusjonelle fond er langt dårligere utviklet i Norge enn i andre sammenlignbare land. Argentum skal bidra til å bygge opp slike kapitalmiljø. Flertallet mener det må vurderes om retningslinjene for selskapet bør endres slik at selskapet også kan investere i allerede etablerte selskap.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere en kapitalutvidelse av Argentum Fondsinvesteringer som kan overlappe såkornordningen."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet vil peke på at det økende behovet for partnerskapsløsninger mellom staten og private tilsier at SND bør styrkes. SND vil være en viktig aktør både i forbindelse med såkornkapital, høyrisikolån og tilskudd til bl.a. gründervirksomhet. SND må videre være landsdekkende og kunne opptre kommersielt på en profesjonell måte.

Disse medlemmer konstaterer at Regjeringen foreslår å overføre Argentum fra SND og SIVA til Nærings- og handelsdepartementet. I den forbindelse vil disse medlemmer minne om at i forbindelse med innstillingen til Eierskapsmeldingen våren 2002 la flertallet i komiteen vekt på at statens eierskap blir organisert utenom departementet for å trekke et klarere skille mellom statens politiske rolle og den forretningsmessige rollen. Det er opprettet et eget utvalg som skal fremlegge forslag om fremtidig organisering av statens eierskap. Disse medlemmer vil derfor be om at Regjeringen avventer en endring i Argentums eierfunksjon til etter at det er skjedd en avklaring i organiseringen av statens eierskap.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen avvente en endring i Argentums eierfunksjon til etter at det har skjedd en avklaring i organiseringen av statens eierskap."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke behovet for å stimulere til nyskaping og nyetableringer i hele Norge, og at det derfor bør opprettes enkle og virksomme ordninger som er i stand til å ta hånd om de utfordringene som næringslivet står overfor.

Disse medlemmer vil vise til at det over flere år er opprettet flere statlige fond for næringsutvikling i Norge. Disse medlemmer mener det er hensiktsmessig med en samlet gjennomgang og helhetlig vurdering av disse fondene. Disse medlemmer foreslår på denne bakgrunnen at Regjeringen gjennomgår alle nasjonale næringsrettede fond med tanke på en forenkling.

Disse medlemmer ber Regjeringen i den anledning vurdere eventuelt nye fondsordninger i form av regionale fond for næringsutvikling. I slike fond skal avkastningen og eventuelt deler av fondskapitalen kunne brukes fritt, til eksempelvis egenkapital, betinget tilskudd, betinget lån, vanlig lån, mv. Fond kan gjerne knyttes til å styrke de private risikokapitalmarkedene. Bruken av slike fondsmidler skal ikke bryte med de prinsipper som ligger nedfelt i Nasjonal Agenda 21. Disse medlemmer legger til grunn at fondene ikke skal finansieres gjennom nedsalg i offentlig eide eller delvis offentlig eide bedrifter.

Disse medlemmer legger til grunn at fondene skal knyttes sterkt til kommunale, interkommunale og regionale næringspolitiske aktører. Spesielt vil disse medlemmer vise til en rekke tidligere vedtak og intensjoner i Stortinget omkring fylkeskommunen som regional utviklingsaktør. Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader under 2.13 Regionale næringsfond.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har notert seg at Regjeringen ønsker å spisse virkemiddelapparatet mot innovasjon. Begrunnelsen er behovet for en fornyelse som kan skape en sterk konkurranseutsatt sektor når oljeinntektene går ned.

Disse medlemmer gir sin tilslutning til denne vurderingen, men vil understreke at for å lykkes må også næringspolitikken være konkurransedyktig. De store oljeinntektene innebærer at også i årene fremover vil Norge ha et kostnadsnivå som er blant verdens høyeste uansett valg av økonomisk politikk. Globaliseringen betyr at Norge i langt større grad enn før, konkurrerer med andre lands virkemidler. En vellykket innovasjonspolitikk forutsetter derfor en målrettet næringspolitikk.

Disse medlemmer har i den forbindelse merket seg at proposisjonen peker på betydningen av at det utvikles næringsklynger. Selv om det slås fast at myndighetene ikke kan forutsi hvilke næringer som vil være mest konkurransedyktige i fremtiden, vises det til at Norge har noen fortrinn og nevner olje/gass og marin virksomhet i den forbindelse. Videre vises det til at på

bakgrunn av vurderinger om fremtidig verdiskaping er det utpekt fire tematiske satsingsområder innen norsk forskning. Disse medlemmer er enig i dette, men vil samtidig understreke at et lite land som Norge ikke kan konkurrere internasjonalt på alle områder, ressursene må konsentreres slik at Norge blir best på noen utvalgte områder.

Disse medlemmer konstaterer at norske bedrifter bruker relativt lite ressurser på innovasjon sammenlignet med bedrifter i andre europeiske land. En vellykket innovasjonspolitikk vil etter disse medlemmers vurdering avhenge av at Norge makter å utvikle en helhetlig innovasjonsskjede som dekker alle leddene fra FoU til modne bedrifter. Den norske innovasjonsskjeden har en rekke svake punkter. Et av disse er satsingen på FoU, ikke minst på privat side. Skal Norge lykkes i å bygge opp en kunnskapsindustri av noe format bør Norge minst ha samme ambisjon som EU - nemlig å øke den reelle forskningsinnsatsen slik at den innen 2005 når opp til 3 pst. av BNP.

Disse medlemmer viser til sine forslag i denne proposisjon, samt at Fremskrittspartiet i Revidert nasjonalbudsjett 2003 foreslår å styrke Norges forskningsråds kapital med 2 mrd. kroner, samt står fast på sitt forslag om et oljeforskningsfond på 10 mrd. kroner hvor avkastningen skal gå til forskningsinnsats for olje- og gassindustrien.

Disse medlemmer har merket seg at proposisjonen viser til undersøkelser som indikerer at Norge har god tilgang på forretningsideer, men mangler kompetanse til å gjennomføre dem. Særlig kommer Norge dårlig ut hva gjelder motivasjon til å starte bedrifter. Etter disse medlemmers vurdering kan dette også ha sammenheng med vilkårene for å starte som gründer. Fra gründernes side blir det ofte påpekt at de opplever store hindringer i form av skjemavelde, mangel på risikokapital og ustabile rammevilkår. Dette er faktorer som i høyeste grad påvirker motivasjonen for å starte opp en bedrift.

Disse medlemmer har videre notert seg at proposisjonen peker på at det fremkommer entydige signaler fra markedsaktørene om at såkornfinansieringen er særlig problematisk. Særlig mangler det ifølge proposisjonen effektive virkemidler for å drive nyskappingsprosjektene fra idéstadiet til et investeringsklart prosjekt. Bankene er lite engasjert innen nyskapsfeltet. For å gi lån til risikofylte prosjekter er bankene opptatt av at private investorer eller profesjonelle eiere er involvert.

Disse medlemmer vil vise til at såkornordningen er opprettet for å styrke tilgangen på risikokapital. Behovet for slik kapital er særlig stort i en periode med svake konjunkturer. Etter det disse medlemmer har fått opplyst er de fleste av de eksisterende fondene fullinvestert, slik at det er behov for å etablere nye fond.

Disse medlemmer har imidlertid mottatt entydige signaler fra de ulike såkornfondene at tilgangen på privat risikokapital er særlig vanskelig i en nedgangstid. Regjeringen bør derfor vurdere mulighetene for å endre utformingen av risikoavlastningen i en dialog med investormiljøene.

Disse medlemmer vil peke på at det haster med å opprette nye fond. Samtidig viser erfaringene at det må stilles strenge krav til profesjonaliteten i det enkelte fond og at størrelsen på det enkelte fond bør økes for å sikre kapital til nødvendige oppfølgingsinvesteringer. Disse medlemmer foreslår på den bakgrunn at

"I statsbudsjettet for 2003 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
2420	57 (ny)	Landsdekkende såkornfond, bevilges med	1 000 000 000
	58 (ny)	Tapsfond, bevilges med	250 000 000"

For å styrke tilgangen til risikokapital til prosjekter som befinner seg i en noe senere fase - venture-fasen - viser disse medlemmer til at Stortinget for to år siden opprettet en ordning der staten og private samarbeider på 49/51 pst. basis i Argentum A/S. For å unngå at staten tar direkte eierandeler i bedrifter er ordningen organisert på fond-i-fond basis. Dette er en ordning som så langt har fungert tilfredsstillende. Argentum-ordningen bør kunne overlappe med såkornfondene.

En slik ordning med statlige fond som investerer i andre private fond fjerner de reelle konkrete beslutninger om investeringer i enkeltselskaper lenger unna det politiske miljø og til et forretningsmessig miljø, og det bør derfor også utvides til andre offentlige fond som Folketrygdfondet, et Oljefond, Forskningsfondet m.m.

"I statsbudsjettet for 2003 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
967		Investeringsselskap, Argentum Fondsinvesteringer, bevilges med	2 000 000 000"

Om å skape større utvalg av ideer

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til et økende antall økonomer som peker på at økonomisk utvikling er en evolusjonær prosess, der utvalg og seleksjon er sentrale begreper. Dette er konsepter som også knytter seg til virkemiddelapparatets legitimitet. Virkemiddelapparatets rolle er i første rekke å stimulere til at det kommer frem og opp en rekke ideer, at noen av ideene velges ut til å sattes videre på og at det stimuleres til langsiktighet og samspill for å få ideene videreutviklet. Disse medlemmer understreker derfor at et godt utgangspunkt for næringspolitikk dreier seg om konkrete vurderinger av hvilke produkter og prosesser vi trenger mer av, og å jobbe for å gjøre dem lønnsomme.

Disse medlemmer viser til at en proaktiv næringspolitikk må være knyttet til å sørge for at gode ideer i større grad enn i dag, kommer på bordet. Mange går i dag rundt med ideer og prosjekter som ikke blir realisert. Dette er ulønnsomt for samfunnet. For steder med spredt bosetning eller høy ledighet, og hvor behovet for nye arbeidsplasser er stort, blir viktigheten av å fange opp disse ideene spesielt viktig.

Disse medlemmer vil derfor be Regjeringen foreslå en ordning med tilskudd til forstudier, i størrel-

såkornordningen utvides med 1 mrd. kroner for 2003 til en landsdekkende ordning med et tilhørende tapsfond på 250 mill. kroner. Denne ordningen bør komme i tillegg til evt nye bevilgninger til distriktsrettede fond.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

i tillegg til Argentum A/S. Det er også en modell for mulige fremtidige pensjonsfond som både kan inneholde investeringer i fond, obligasjoner og bedrifter.

Når det gjelder Argentum A/S er dette fondet i gang med sin treårige strategi for investering av sin tilgjengelige kapital. Som følge av nedgangstidene med vekst i arbeidsledigheten og behovet for et mer kapitalkraftig næringsliv i Norge mener disse medlemmer at det er nødvendig med en langt mer aktiv næringspolitikk. Som følge av dette mener disse medlemmer at kapitalen i Argentum A/S bør styrkes allerede nå slik at virksomheten kan gjøres mer omfattende og slagkraftig. Det foreslås en styrking med 2 mrd. kroner.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

sesorden 10 000 til 50 000 kroner. Midlene skal deles ut av kommunale eller interkommunale næringskontorer. Regjeringen fastsetter kravene for tildeling av slike midler. Terskelen skal være lav for å motta slik støtte, mens krav for å komme videre skal være tilsvarende strenge.

Om å plukke gode løsninger

Komiteen viser til Finlands erfaring med Center of expertise-programmet som en vellykket del av finsk innovasjonspolitik. Komiteen viser videre til at i et samarbeid har Ålesund kunnskapspark og Høgskolen i Ålesund med bakgrunn i de finske erfaringene gjennomført et forprosjekt for å opprette tilsvarende i Ålesund. Komiteen peker på at utvikling av slike regionale innovasjonssystemer bør kunne gi grunnlag for etablering av en nasjonal pilot for et Center of expertise.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Norge er en av verdens ledende maritime nasjoner. I tillegg til å ha verdens tredje største handelsflåte kjennetegnes det norske miljøet av en større bredde av aktører og en sterkere dynamikk enn

det man finner andre steder i verden. Denne unike posisjonen må ikke skusles bort, men danne grunnlaget for en offensiv satsing for å styrke sysselsetting og verdiskaping.

Flertallet mener at den maritime næringsklyngen er en av tre komplette klynger i Norge. Kjernen i miljøet utgjøres av avanserte rederier som er ledende innenfor sine segmenter, internasjonalt. Rundt rederiene finner vi bedrifter knyttet til bygging, design og utrustning av skip. I tillegg til denne vareproduserende delen av det maritime miljøet finner vi et stort antall leverandører innen megling, finansiering, forsikring og juridisk rådgivning på det maritime området. Verdens ledende miljøer for skipsdesign og noen av verdens mest avanserte leverandører av varer og tjenester innenfor maritim IT finnes også i Norge. Et av verdens største og mest fremgangsrike classeselskaper, Det Norske Veritas, har også sin base her.

Flertallet viser til at den totale verdiskaping i sektoren er beregnet til 45 mrd. kroner, eller rundt 9 pst. av all næringsvirksomhet i landet. I perioden 1988-1999 vokste de maritime næringer med mer enn 200 pst. Bedriftene er spredt langs hele kysten, men med særlig vekt på Vestlandet og Sørlandet. Oslo er for eksempel et av verdens viktigste sentra for avansert maritim tjenesteyting hvor man finner hovedkontorer, megling, klassifisering og finans. Totalt sysselsettes omlag 80 000 nordmenn i denne næringsklyngen.

Flertallet mener at innovasjonsevnen er stor innen næringen. Næringen har vist evne til omstilling og nytenkning. Nye markeder er erobret og nye produkter er utviklet kontinuerlig.

Flertallet vil ta vare på og gi mulighet for videreutvikling av dette unike miljøet. Ulike regjeringer og stortingsflertallet har gjort det stikk motsatte. Skiftende regjeringer har fremmet mer enn 20 forslag til vesentlige endringer i den maritime politikken siden 1996. Dette har bidratt til svært lite forutsigbare rammebetingelser for næringen. Mens andre land har styrket vilkårene for næringen, har Norge gjennomgående svekket sine. Avstanden til konkurrentenes rammebetingelser har økt og vi opplever i dag en situasjon med tilbakegang i den norske flåten, utsalg av rederier, færre norske sjøfolk og en usikkerhet om det videre grunnlaget for maritim virksomhet i Norge.

Flertallet viser til at kanadiske Teekay Shipping har kjøpt tre store norske rederier (Bona Shipholding, Ugland Nordic Shipping og senest Statoils Navion) og det Hong Kong-baserte World Wide Shipping har overtatt Bergesen d.y. To av de største rederimiljøene i Norge er dermed kontrollert av utlendinger.

Næringsklyngen er derfor i en kritisk fase. Vi står overfor et valg. Skal Norge ha som ambisjon å være en av verdens ledende skipsfartsnasjoner? Skal den maritime næringsklyngen være en av stolpene i fremtidig verdiskaping for landet?

Flertallet mener det må føres en aktiv og bredt anlagt næringspolitikk for å videreutvikle det maritime næringsmiljøet og at dette må vektlegges i de offentlige virkemidlene.

Flertallet viser til at den norske oljeøkonomien og den økte globale konkurransen stiller norsk næringsliv i en helt ny situasjon. Flertallet har med uro notert seg den kraftige nedbyggingen av det konkurranseutsatte næringslivet i form av nedleggelser, omstillinger og salg til utlandet.

Flertallet vil fremheve at skal Norge lykkes å snu denne utviklingen må det særlig satses målrettet på områder der Norge har forutsetninger for å bli best. Det var slik Norge satset da landet i sin tid utviklet den kraftkrevende industrien, og da norsk offshoreindustri ble utbygget på 1970- og 80-tallet.

Også i dagens situasjon vil flertallet peke på at Norge har viktige konkurransefortrinn i form av rike energiressurser, betydelige ressurser i form av kompetanse og råvarer innen marin sektor og - ikke minst - staten har en unik kapitalstyrke. Den største næringspolitiske utfordringen som Norge står overfor er hvordan Norge kan utnytte disse fortrinnene til å skape vekstkraftige og lønnsomme bedrifter som kan sikre de inntekter landet trenger for å bevare og styrke norsk velferd og velstand.

Flertallet vil peke på at det viktigste virkemidlet i utgangspunktet vil være å sikre konkurransedyktige rammevilkår. Erfaringene viser at dette er svært vanskelig å oppnå i en oljeøkonomi. Resultatet er at norsk næringsliv har måttet leve med et vedvarende høyere kostnadsnivå enn andre land.

En fremtidsrettet næringspolitikk dreier seg om å utnytte ressursene vi har i landet på en slik måte at det gir sikrere arbeidsplasser i hele Norge. Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti er av den oppfatning at en fremtidsrettet næringspolitikk må stimulere til utnyttelse av landets ressurser på en slik måte at også neste generasjon har et godt land og en sikker fremtid å arve. Disse medlemmer vil derfor understreke at virkemiddelapparatets prioriteringer ikke skal bryte med de prinsipper som ligger nedfelt i Nasjonal Agenda 21, som er Regjeringens handlingsplan for bærekraft som legges fram høsten 2004. Disse medlemmer viser i den anledning til Samarbeidsregjeringens Nasjonale Strategi for bærekraftig utvikling, hvor det heter at

"En bærekraftig utvikling krever at vi må se våre handlinger i et generasjonsperspektiv og være nøye når vi treffer valg som setter varige spor og påvirker våre etterkommeres handlefrihet og mulighet til å dekke egne behov, sogar til å overleve ... Et grunnleggende prinsipp er derfor at vi må respektere naturens tålegrense og basere politikken på føre-var-prinsippet",

samt at

"Regjeringen vil realisere bærekraftstrategien gjennom de regulære politiske plan- og budsjettprosesser."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ber om at det må føres en aktiv og fremtidsrettet budsjettpolitikk, men at det i tillegg må føres en

aktiv og målrettet næringspolitikk. Her kan vi lære av erfaringene fra land som Finland, Irland og USA, der staten spiller en meget aktiv rolle for å utvikle næringer som vurderes å ha særlig stor vekstkraft.

Disse medlemmer vil derfor gi sin tilslutning til proposisjonens påpekning av at det utvikles konkurransedyktige næringsklynger, og at det særlig tas utgangspunkt i de prioriteringer som Stortinget ga sin tilslutning til gjennom behandlingen av Forskningsmeldingen i 1999.

Disse medlemmer vil også fremheve betydningen av at det søkes partnerskapsløsninger mellom staten og private, der staten bidrar til å stimulere private investorer til å satse risikokapital og kompetanse på ny næringsutvikling. Eksempler på slike ordninger er såkornkapitalordningen og Argentum. Formålet er å styrke det private rolle i norsk næringsliv i samarbeid og forståelse med staten. Disse medlemmer vil her vise til innstillingen til Eierskapsmeldingen fra våren 2002.

Disse medlemmer vil fremheve betydningen av at samarbeidet mellom staten og private organiseres slik at det ikke øker det statlige eierskapet ytterligere, og at det over tid legges til rette for å styrke det private eierskapet i norsk næringsliv - på linje med den utviklingen som skjer i andre land. Disse medlemmer vil vise til at Stortinget har bedt Regjeringen om å komme tilbake med en plan for å styrke det private eierskapet i norsk næringsliv.

Disse medlemmer vil også fremheve betydningen av en profesjonalisering av det statlige eierskapet. Det innebærer bl.a. at det må trekkes et mye klarere skille mellom statens politiske rolle og den forretningsmessige rollen. Det haster derfor med å få frem innstillingen fra utvalget som skal vurdere organiseringen av statens eierskap.

Disse medlemmer vil også i denne sammenheng henviser til Norske Sivilingeniørers Forenings utredning av 6. januar 2003 med tittel: "En helhetlig og effektiv norsk verdiskapningspolitikk" som på en utmerket måte skisserer en politikk som Fremskrittspartiet i hovedsak deler og vil følge opp i denne og andre innstillinger i Stortinget. Nevnte utredning slår fast at en effektiv verdiskapningspolitikk er nøkkelen til velstand og at det i en slik sammenheng er nødvendig med en helhetlig og overordnet politikk med utgangspunkt i tenkningen om en aktiv næringsspesifikk klyngepolitikk. Utredningen konkluderer med en påpekning av viktige klynger som olje- og gassvirksomheten, Norge som energinasjon, industriell utnyttelse av naturgass, prosessindustrien, maritim virksomhet, fisk og sjømat og IKT-næringen. Disse medlemmer vil sterkt anbefale Regjeringen om å endre sin næringspolitikk fra den opphøyede hovedregel om næringsnøytralitet og passivitet til en aktiv, helhetlig og effektiv norsk verdiskapningspolitikk slik den er beskrevet i utredningen fra NIF.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at proposisjonen peker på at virkemiddelapparatet skal være innrettet slik at det kan

fange opp gode ideer uansett hvor de kommer fra (side 16 i proposisjonen). Disse medlemmer vil understreke dette synspunktet. Et godt utgangspunkt for virkemiddelapparatet dreier seg om konkrete vurderinger av hvilke produkter og prosesser vi trenger mer av, og å jobbe for å gjøre dem lønnsomme.

Disse medlemmer vil peke på at spørsmålet om å velge gode ideer setter krav til bevissthet i virkemiddelapparatet omkring samfunn og teknologi, kompetanse og aktiviteter i virkemiddelapparatet langt utover det banker og private investorer vanligvis tilbyr. Det er disse medlemmers oppfatning at store deler av virkemiddelapparatet har denne kompetansen, og at slike vurderinger må vektlegges enda sterkere enn de gjøres i dag.

Disse medlemmer viser i den anledning til at proposisjonen ikke inneholder noen vurdering av hva som menes med "gode prosjekter". Disse medlemmer har som utgangspunkt at gode prosjekter i utgangspunktet bør være prosjekter som både er fremtidsrettede og er eller skal bli lønnsomme. I lys av dette ber disse medlemmer Regjeringen om å opprette et bredt sammensatt råd for samfunn og teknologi. Et slikt råd skal bistå Regjeringen i fastsettelsen av den nye enhetens mål, og komme med innspill til retninger, løsninger, teknologier, produkter og prosesser samfunnet trenger mer av, men som markedet ikke gir oss i dag. Regjeringen bør vurdere eventuelt om dagens Teknologiråd kan knyttes som rådgivende organ for utforming av den nye enhetens mål.

Innovasjonsprosesser angår også offentlig sektor, på den måten at innovasjon i offentlig sektor også er knyttet til bedre møter å gjøre ting på, å få opp nye og bedre ideer, styrke samspillet, avklare felles teknologiske muligheter og utfordringer, bevisstgjøre teknologiske muligheter og valg innenfor rammen av bærekraftig utvikling osv. Det er derfor disse medlemmers innstilling at virkemiddelapparatet i større grad enn i dag må knyttes til de endringsprosesser som preger offentlig sektor. Spesielt er det et behov for å bevisstgjøre arbeidet med grønn stat i større grad, og i større grad utnytte prosjektet til å stimulere næringslivet til å kombinere konkurranseevne og de prinsipper som er nedfelt i Agenda 21. Disse medlemmer vil i den anledning vise til det pågående arbeidet med leverandørutvikling, gjennom OFU-kontrakter, lokale utviklingskontrakter (LUF), gjenkjøpsavtaler med mer.

Om økt samspill mellom kompetansemiljøer

Komiteen viser til at proposisjonen peker på at samspill, forstått som blanding av konkurranse og samarbeid omkring utvikling og innovasjon, er en viktig ingrediens i økonomisk utvikling. Regjeringen foreslår at det framtidige virkemiddelapparatet skal arbeide mer systemorientert, rettet mot nettverk, innovasjonsmiljøer og klynger. Dette er basert på en erkennelse av at innovasjon sjelden foregår i isolasjon, men i samarbeid mellom bedrifter, for eksempel i et kunde-leverandør-forhold, mellom bedrifter og kunnskapsmiljøer, med finansieringsinstitusjoner og mellom næringsliv og virkemiddelapparatet.

Komiteen vil i den anledning understreke at virkemiddelapparatet i utgangspunktet er til for enkeltbedrifter eller gründere som har behov for hjelp og støtte i innovasjonsprosessen. Utgangspunktet for støtten fra virkemiddelapparatet skal være skreddersøm, på den måten at unike bedrifter får unik oppfølging. De enkelte kontorene må tilpasse seg de kompetansebehov og den næringsstrukturen som finnes lokalt og regionalt.

Likevel er det ofte slik at bedrifter i samme næring har samme utfordringer. En god innovasjonspolitik må derfor rettes mot økt samarbeid om felles utfordringer der det er mulig, i stedet for at bedrifter med samme typer problemer og utfordringer løser problemene hver for seg. Komiteen støtter opp om Regjeringens tilnærming til spørsmålet om samspill. Komiteen vil spesielt understreke at innovasjoner ofte er komplekse prosesser der mange aktører ofte må involveres og mange typer kompetanser blir nødvendige. En slik koordinatorrolle, for å styrke samarbeid mellom ulike kompetansemiljøer (bedrifter, offentlig sektor og forskningsinfrastruktur) er en viktig rolle for virkemiddelapparatet.

Kulturelle hindringer og mangel på samspill mellom akademia og næringsliv er viktige hindringer som virkemiddelapparatet må arbeide for å redusere. Virkemiddelapparatets kjennskap til aktivitetene i bredden av norsk næringsliv må utnyttes langt bedre enn i dag, for å mobilisere til idéutvikling og kreativitet.

Om langsiktighet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til proposisjonens utgangspunkt om at innovasjon er en forutsetning for økonomisk vekst og utvikling, og at virkemiddelapparatets rolle er å finne gode prosjekter som bør realiseres. Disse medlemmer understreker at et godt utgangspunkt for virkemiddelapparatet derfor dreier seg om konkrete vurderinger av hvilke produkter og prosesser vi trenger mer av, og å jobbe langsiktig for å gjøre dem lønnsomme. Disse medlemmer viser på denne bakgrunnen til at tålmodig investeringskapital er en mangelvare i norsk næringsliv, som gjør at mange potensielt lønnsomme prosjekter faller gjennom. Erfaringer viser for eksempel at det er lett å få lån i banker på bygninger, men ikke på ideer.

Disse medlemmer er av den oppfatning at i den grad private finansilder ikke har den kompetansen og tålmodighet for å utvikle gode innovasjonsprosjekter, påligger det virkemiddelapparatet å utvikle slike tjenester. Mange bedrifter og etablerere opplever at gode ideer ikke kommer videre på grunn av mangel på en slik langsiktighet. Virkemiddelapparatet må kompensere for dette, ved å sørge for langsiktighet i de prosjektene som blir valgt ut. Dette er lønnsomt for både næringslivet og det offentlige, fordi det sikrer forutsigbarhet for innovatøren og det gir økt mulighet for avkastning tilbake til det offentlige.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det påligger spesielt det offentlige å dele risiko med private

i de tilfellene en slik kompetent kapital er med på å gjøre samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter bedriftsøkonomisk lønnsomme. I bunnen av slike ordninger må det ligge et prinsipp om at det offentlige gjerne kan ta en stor andel av risikoen, om det samtidig også sikres tilsvarende andeler av eventuell gevinst.

Behovet for kunnskap og tålmodig kapital er viktig også i internasjonaliseringsfasen av et produkt. Disse medlemmer vil spesielt understreke behovet for å styrke den offentlige kompetansen rundt og støtten til tjenester rettet mot norsk eksportrettet næringsliv.

I spørsmålet om næringsutvikling står behovet for stabilitet og langsiktighet i eierskapet sentralt. Ofte kan et slikt eierskap best sikres gjennom offentlig eierskap. Disse medlemmer understreker at offentlig eierskap ikke betyr dårligere eierskap enn privat eierskap. Tvert imot kan offentlig eierskap ofte være en forutsetning for langsiktighet og sunn økonomisk utvikling. Disse medlemmer viser i den anledning til høyteknologiske Kongsberg-Gruppen og Fundamus i Høyanger som gode eksempler på dette.

2.4 Mål og målgrupper

Komiteen viser til at Regjeringen legger opp til at både nærings- og regionalpolitikken skal ha økt fokus på innovasjon. Arbeidet med å fornye virkemiddelapparatet tar utgangspunkt i at de næringsrettede virkemidlene må sees som instrumenter i en innovasjonspolitisk sammenheng. Regjeringen legger til grunn at virkemiddelapparatet skal søke å prioritere sin virksomhet inn mot følgende tre fokusområder:

- Forskning og kompetanseheving
- Idé-, utviklings- og kommersialiseringsfasen
- Internasjonalisering

Komiteen mener det er avgjørende viktig at alle næringsrettede virkemidler betraktes i sammenheng, og at virkemidlene er tilpasset de ulike faser i bedriftens liv: startfase, mellomfase og kommersialiserings- og internasjonaliseringsfasen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at SNDs distriktskontorer og Eksportrådets kontorer i utlandet er virkemiddelapparatets viktigste instrumenter for å oppfylle kriteriene om tilgjengelighet, helhet, kompetanse og effektivitet. Disse kontorene skal koples sammen slik at de utgjør et helhetlig nettverk, og framstår som den primære arena for møtet mellom virkemiddelapparatet og brukerne. Det skal legges til rette for at alle institusjonene i virkemiddelapparatet kan benytte dette nettverket av kontorer. Flertallet ber om at Regjeringen i utviklingen av den nye kontorstrukturen, eller brukerfronten, tar utgangspunkt i SNDs 17 distriktskontorer og Eksportrådets 38 kontorer i 31 land. På regionalt nivå vil de enkelte fylkeskommunenes valg av operatør på sikt kunne ha betydning for hvordan man velger å organisere brukerfronten i distriktene. Kontorstrukturen skal i hovedsak følge fylkesstrukturen. Flertallet er opptatt av størrelsen på og kompetansen ved de

enkelte kontorer bør kunne variere, blant annet i forhold til regionale forutsetninger og behov. Flertallet viser til at den nye enheten skal eie og drive det nettverket av kontorer som skal utgjøre virkemiddelapparatets primære brukerfront.

Flertallet viser til at styrets sammensetning må reflektere de utfordringer norsk næringsliv står overfor, og de oppgaver enheten er tillagt innenfor nærings- og regionalpolitikken. Styret skal ha stor grad av frihet til å utforme strategier for å nå de overordnede politiske mål.

Flertallet ber Regjeringen komme med konkrete forslag for å oppnå målet om å fremme kvinners deltakelse i næringslivet og sikre at deler av de næringsrettede virkemidlene rettes spesielt inn mot kvinner. Støtteordninger, tiltak, informasjonsstrategier og teknologi, motivasjon og organisering må tilpasses kvinners situasjon, erfaringsbakgrunn og behov.

Flertallet vil peke på betydningen av at SND satser på kvinnelige etablerere, bl.a. på grunn av at undersøkelser viser at ordninger som kvinnekreditt er lønnsom bruk av midler. Kvinner og menn starter opp ulike typer foretak og virkemidlene må tilpasses dette. Flertallet mener at kvinner må være prioritert innenfor de utpekte målgrupper for virkemiddelapparatet.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener det er for snevert kun å fokusere på innovasjon slik Regjeringen gjør. De offentlige virkemidlene er de senere årene dreid mer over mot å støtte opp under nyskaping og innovasjon istedenfor generell investeringsstøtte. Investeringer i fiskerinæringen er blant de områdene som etter dette har vanskelig for å oppnå støtte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil videre understreke viktigheten av at virkemiddelapparatet fokuserer på regional utvikling. Dette er ikke nevnt som et fokusområde fra Regjeringens side, men er avgjørende viktig for disse medlemmer.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utvide fokusområdene i prioriteringer for virkemiddelapparatet til også å omfatte regional utvikling."

Disse medlemmer mener det må utvikles regionale verdiskapingsmiljøer der det er tette og utviklingsfremmende samspill mellom aktørene. Siktemålet må være å utvikle helhetlige miljøer der råvareleverandører, foredlingsbedrifter, underleverandører, støttefunksjoner, finansinstitusjoner og kompetansemiljøer spiller sammen. Den offentlige virkemiddelbruken må bidra til utvikling av slike miljøer.

Disse medlemmer mener det er viktig at det ikke bygges opp nye institusjoner i fylkene ved siden

av den nye enheten. Det er fylkeskommunene som skal bestemme innretningen av pengebruken, men den direkte forvaltningen av de bedriftsrettede ordningene må skje gjennom den nye enheten, og ikke ved at forvaltningen legges til private banker eller til andre institusjoner. Alle bedriftsrettede lån og tilskudd som i dag går gjennom SND må derfor også i framtiden forvaltes av den nye enheten, etter de rammer og retningslinjer som trekkes opp av fylkeskommunene.

Det er imidlertid etter disse medlemmers vurdering et selvstendig mål å skape aktivitet i distriktene selv om virksomhetene ikke er nyskapende. Det tilsier at det fortsatt må gis generell investeringsstøtte til distriktene, også til investeringer som i seg selv ikke er nyskapende. Disse medlemmer mener det offentlige virkemiddelapparatet må legge til rette for finansiering av de tidlige fasene av næringsutvikling, hvor det er store muligheter men også stor tapsrisiko, men at dette ikke skal utelukke engasjement i de andre fasene, eksempelvis kommersialisering- og internasjonaliseringssfasen.

2.5 Virkemiddeltyper

Komiteen forutsetter at de prosjekter som tildeles midler ikke skal bryte med de prinsipper som ligger nedfelt i Nasjonal Agenda 21.

Komiteen viser til at Regjeringen foreslår at det framtidige virkemiddelapparatet bør utvikle virkemidler innenfor følgende fire kategorier:

- Finansiering
- Rådgivning og kompetansehevende tiltak
- Nettverk og infrastruktur
- Profilering av norsk næringsliv i utlandet

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i Regjeringens vektlegging av at næringslivet har forskjellige utfordringer i ulike deler av landet. Næringsstrukturen varierer mye. Det betyr at prioritering og dimensjonering av virkemidler også må være forskjellig. Gjennom delegering av myndighet til fylkeskommunene er mulighetene for regionale tilpasninger styrket. Det må derfor stimuleres til regionale forsøk innenfor rammen av den nye organiseringen. Samarbeidet mellom den nye enheten som foreslås og fylkeskommunen skal være tett. Samtidig må kontaktilinjene til nasjonale og internasjonale verdiskapingsmiljøer ikke svekkes.

2.6 Finansiering

Komiteen er enig i Regjeringens utgangspunkt at finansielle virkemidler ofte er nødvendig for å gjennomføre prosjekter som løfter bedriftenes innovasjonsevne. Risikodeling med de private investorene og bankene kan bety mye for deres vilje til å delta. Finansielle virkemidler rettes gjerne mot enkeltbedrifter og -prosjekter, og bør kombineres med kompetansepåfyll for bedriften. Flere typer finansiering må kunne benyttes, alt etter prosjektets egenart.

Komiteen legger til grunn at ulike virkemidler må tilpasses de ulike behovene og utfordringene de enkelte prosjektene har.

2.7 Rådgivning og kompetansehevende tiltak

Komiteen deler Regjeringens oppfatning om at et høyt kompetansenivå framstår som stadig viktigere for verdiskapingen. Dette gjelder i høyeste grad også nye og mindre bedrifter som opererer eller skal inn i internasjonale markeder, anvender kompleks teknologi og har høye krav til lønnsomhet. Kompetansehevende tiltak gir positive virkninger utover de fordeler bedriften selv opplever, bl.a. ved at ansatte som slutter tar med seg kompetansen eller ved at kompetansen bringes inn i ulike samarbeidskonstellasjoner. Dette er en viktig grunn til at det offentlige bør satse på slike tiltak.

2.8 Nettverk og infrastruktur

Komiteen deler Regjeringens syn på at innovasjon og nyskaping henger nøye sammen med evnen til læring og evnen til å finne fram til relevant kunnskap. Innovasjon skjer som regel i samspill mellom flere aktører. Samarbeid mellom bedrifter, FoU-miljøer og offentlige aktører er ofte sentralt, men de fleste bedrifter har likevel størst utbytte av tett samspill med andre bedrifter. Krevende kunder er en viktig kilde til nye ideer. Et tett og kreativt samspill mellom ulike aktører krever både at det er kultur for å samarbeide og at institusjonelle rammer og infrastruktur er på plass. Virkemiddelapparatet kan spille en tilretteleggende rolle i forhold til infrastruktur og gi råd om utviklingspartnere til enkeltbedrifter og grupper av bedrifter. Komiteen vil i den anledning vise til SIVAs inkubatorer, næringshager og forskningsparker.

2.9 Profilering av norsk næringsliv i utlandet

Komiteen deler Regjeringens syn om at profilering av Norge og norsk næringsliv er en oppgave norske bedrifter ikke kan ivareta alene. Norges Eksportråd, Intsok og Norges Turistråd spiller sentrale roller i det offentliges arbeid med å profilere norsk næringsliv internasjonalt. Dette bør tillegges vekt ved framtidig organisering og innretning av virkemiddelapparatet. Komiteen vil i den forbindelse peke på at kravet til egeninntjening må harmonisere med målgruppen små og mellomstore bedrifters betalingsevne.

Komiteen viser til at det offentlige oppdraget til Norges Eksportråd og Norges Turistråd i sin helhet vil bli overført til den nye innovasjons- og internasjonaliseringssenheten. Komiteen viser til at i tillegg til ulike former for medfinansiering, har næringslivets eget arbeid med internasjonalisering og eksportfremme kommet til uttrykk gjennom etableringen av ulike bransjerettede organisasjoner. Eksempler på slike organisasjoner er Norske Maritime Eksportører (NME), Music Export Norway (MEN), Intsok og Eksportutvalget for fisk (EFF). Mange av de aktivitetene disse organisasjonene driver, ikke minst knyttet til næringsprofilering, ligger tett opptil de arbeidsoppgavene som følger med det offentlige oppdraget for eks-

portfremme og internasjonalisering. Komiteen påpeker derfor at det er viktig at den nye innovasjons- og internasjonaliseringssenheten søker å etablere tett samarbeid med disse og tilsvarende organisasjoner. Slikt samarbeid vil kunne gi samordningsgevinster, og sikre at virkemiddelapparatets aktiviteter er relevante for næringslivet.

Komiteen viser også til at Regjeringen legger opp til at den nye innovasjons- og internasjonaliseringssenhetens utsendinger integreres i utenriksstasjonene. Begrunnelsen for dette er å sikre god samordning mellom det som vil være den primære virkemiddelaktøren innen internasjonalisering, og utenriksstjenestens om lag 100 stasjoner. Ved en slik integrering vil man kunne oppfylle det overordnede målet om en mest mulig enhetlig brukerfront, og dessuten få en sterkest mulig utenlandsrepresentasjon for den nye enheten.

2.10 Privat eierskap og finansiering av innovasjon

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, er av den oppfatning at det er viktig at nyetablerere har tilgang på risikokapital, slik at en kan sikre nyskaping og framtidig verdiskaping. Virkemiddelapparatet bør fremstå slik at tilstrekkelig investering i innovasjon sikres.

Flertallet vil også vise til at investeringer i innovasjon er knyttet til skatteinnretningen. Det regjeringsoppnevnte skatteutvalget, ledet av Arne Skauge, leverte sin innstilling i februar i år. Skatteutvalget legger bl.a. vekt på skattemessig likebehandling av ulike næringer, samt innføring av utbytteskatt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at sammensmeltningen av nasjonale markeder og høy kapitalmobilitet medfører at forskjeller i skattenivået har stor betydning for næringslivets investerings- og lokaliseringsbeslutninger. Skatte- og avgiftssystemet er følgende avgjørende for hvor attraktivt Norge er som investeringsland. Særnorske skatter og avgifter fører til at norske virksomheter har dårligere rammevilkår og oppnår en lavere avkastning på investert kapital etter skatt, enn konkurrerende virksomhet i utlandet. Resultatet er at risikovillig kapital og nye ideer kanaliseres andre steder enn Norge.

Disse medlemmer viser til at Samarbeidsregjeringen har fjernet dobbelt skatt på utbytte. Dette ble gjort da dobbelt skatt på utbytte diskriminerer aksjeutbytte i forhold til andre spareformer som f.eks. bankinnskudd, som ikke beskattes når pengene tas ut av banken. Dermed undergraves utviklingen av det norske venturekapitalmarkedet. Disse medlemmer konstaterer at dersom Norge skal bli et attraktivt område for næringsvirksomhet og investeringer må det samlede skatte- og avgiftstrykket på næringslivet ikke være større enn i våre konkurrentland. Disse medlemmer peker på at Samarbeidsregjeringen så langt har gjennomført skatte- og avgiftslettelser på nesten 20 mrd. kroner. En betydelig andel vil bli reinvestert i norsk næringsliv og bidra til å realisere nye

næringsprosjekter. Dette utgjør over tid en betydelig større og mer effektiv kapitaltilførsel til norsk næringsliv enn opprettelsen av statlige strukturfond.

Statlig strukturfond

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til St.meld. nr. 22 (2001-2002) Eierskapsmeldingen og sine merknader i Innst. S. nr. 264 (2001-2002), der disse medlemmer sammen med Fremskrittspartiet ba Regjeringen utrede behovet for og organiseringen av et statlig strukturfond som på kommersielle vilkår kan bidra når private bedrifter trenger mer kapitalstyrke.

Disse medlemmer fremmer derfor igjen følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede en ordning med strukturfond som skal bidra til å støtte opp om norske selskaper som er i oppkjøps- eller restruktureringssituasjon."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil uttrykke uro over den senere tids omfattende salg av norske bedrifter til utlandet. Mange av disse bedriftene er ledende kunnskapsbedrifter på områder som offshoreteknologi, bøyelast-teknologi, seismikk, oppdrett og shipping. Vi mister ikke bare hovedkontorer, men også virksomheter der Norge til nå har hatt en internasjonalt ledende kompetanse.

Uten nasjonalt eierskap til strategisk viktige bedrifter og kunnskapskilder, vil Norge etter disse medlemmers mening miste kontrollen over vår økonomiske fremtid. For å unngå å komme i en slik situasjon må Norge føre en aktiv og målrettet næringspolitikk. Vårt viktigste konkurransefortrinn i en global økonomi - der volum og kapitalstyrke er avgjørende for å kunne hevde seg - er statens kapitalstyrke.

Disse medlemmer vil peke på at et statlig strukturfond i størrelsesorden 50 mrd. kroner kan være et av flere virkemidler som kan bidra til å støtte opp om private norske bedrifter som har behov for å øke sin finansielle styrke i forbindelse med omstruktureringer og/eller oppkjøp, samt bidra til å sikre en langsiktig og bærekraftig norsk næringsstruktur som kan være konkurransedyktig i en globalisert verden med en del større børsnoterte selskaper med hovedkontor og forsknings- og utviklingsavdelinger i Norge.

Et slikt fond må ha som mål å oppnå en avkastning som over tid minst er på linje med andre private industrielle investeringer og ha muligheter for å investere både i Norge og i utlandet i samarbeid med private norske eiere.

Disse medlemmer vil legge vekt på at et slikt fond må organiseres på en slik måte at det ikke fører til at statens eierandeler øker ytterligere. Det bør derfor utredes ordninger der staten gjennom et strukturfond kan bistå norske bedrifter gjennom lån eller co-investeringer - altså ordninger som ikke innebærer statlige eierandeler.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om opprettelse av et strukturfond i statsbudsjettet for 2004 med en kapital på ca. 50 mrd. kroner. Strukturfondet skal ved strategiske og langsiktige investeringer i obligasjoner, fond, børsnoterte aksjer og gjennom oppkjøp av bedrifter, gjelds- og aksjeposter bidra til å sikre en langsiktig og bærekraftig norsk næringsstruktur med bedrifter og næringsklynger som kan være konkurransedyktige i et globalisert marked hvori inngår en del større børsnoterte selskaper med hovedkontor og forsknings- og utviklingsavdelinger i Norge.

Strukturfondets ledelse og styre skal ikke være underlagt instruksjonsmyndighet fra politiske myndigheter, men skal virke profesjonelt og forretningsmessig i henhold til fondets formål og vedtekter."

Disse medlemmer vil også fremheve at parallelt med en profesjonalisering av det statlige eierskapet må det private eierskapet styrkes. Det vil ikke lykkes uten at den private sparingen styrkes i vesentlig grad. Fondering av tilleggspensjonene til folketrygden kan være et slikt tiltak.

Et annet tiltak er endringer i skattesystemet. Disse medlemmer vil vise til at i innstillingen til Eierskapsmeldingen pekte flertallet i næringskomiteen på behovet for å endre skattesystemet på en slik måte at det blir mer attraktivt å investere i aktiv næringsvirksomhet enn i forbruk, og at det aktive eierskapet premieres fremfor det passive. Norske eiere må sikres internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår for investeringer i næringsvirksomhet, herunder fjerne formuesskatten på slik virksomhet. Dette kan gjennomføres uten provenymessige konsekvenser.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til en ordning med statlige utviklingskontrakter som kan bidra til å utvikle nye teknologiske løsninger eller konsepter i norsk næringsliv."

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 fremme forslag om å styrke bevilgningene til forsknings- og utviklingskontrakter (IFU/OFU-ordningene) med 100 mill. kroner utover inneværende års bevilgningsnivå."

2.11 Norske investeringer i utlandet

Komiteen forutsetter at virkemidler som skal stimulere til norske investeringer i utlandet ikke brukes til å flytte norske arbeidsplasser ut av landet.

SIVAs engasjement i næringsparker i utlandet

Komiteen viser til at næringsparkene i Nordvest-Russland og Baltikum, på det tidspunktet de ble etablert, hadde en funksjon i forhold til å bringe arbeid til en region som hadde behov for nye arbeidsplasser. Komiteen mener at den økonomiske utviklingen i de baltiske landene som følge av medlemskapet i EU, gjør det naturlig for Norge å finne nye måter å samarbeide

med disse landene på. Komiteen støtter derfor Regjeringen når den nå foreslår å avvikle ordningen.

Komiteen er positivt innstilt på å videreføre arbeidet i Nordvest-Russland. Komiteen viser til behovet for økt handel og utvikling, særlig overfor grenseregionen i Nordvest-Russland.

Investeringsfondene for Øst-Europa og Nordvest-Russland

Komiteen støtter Regjeringen i dens standpunkt om at det offentlige virkemiddelapparatets midler ikke skal bidra til utflytting av næringsliv fra Norge til andre land. Komiteen støtter Regjeringen i dens ønske om en innstramming som blant annet innebærer at det blir slutt på det statlige engasjementet i næringsparker i Baltikum og investeringer i EUs kandidatland. Komiteens mål er å sikre arbeidsplasser og økt verdiskaping i Norge. Likevel forutsetter norsk næringslivs evne til fornyelse og utvikling at vi kan konkurrere på internasjonale markeder. Derfor er internasjonalisering en viktig del av næringspolitikken. Med internasjonalisering mener vi tradisjonelt eksportfremme, Norgesprofilering, teknologioverføring, forskningssamarbeid og nettverksbygging. Hensikten er å gjøre næringsliv og arbeidsplasser i Norge mer konkurransedyktige.

Verdiskapningskjeden må forlenges og ikke begrenses av landegrenser. For all industriproduksjon og omsetning er lagring, logistikk og markedsadgang viktige for deler av strategien for norsk næringsliv. Det må også legges vekt på å være attraktiv for utenlandske selskapers investeringer i Norge.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at Investeringsfondet for Øst-Europa ble opprettet både av utenriks- og næringspolitiske hensyn. Flertallet mener at den økonomiske utviklingen i EUs kandidatland som følge av medlemskapet i EU, gjør det naturlig for Norge å finne nye måter å samarbeide med disse landene på. Flertallet viser til at det på sikt vil innebære en utfasing av de eksisterende økonomiske støtteordningene, og en dreining over til nye geografiske områder for disse ordningene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet stemte imot opprettelse av investeringsfondene for Øst-Europa og Nordvest-Russland ved behandlingen i Stortinget i 1996 og 1997. Disse medlemmer mener det må utvikles nye virkemidler som kan bidra til å styrke norske bedrifter i internasjonaliseringsprosessen innenfor de aktuelle geografiske områder.

2.12 SkatteFUNN

Komiteen vil peke på at SkatteFUNN er en populær ordning. En god næringspolitikk må likevel ta hensyn til at innovasjoner er komplekse prosesser hvor mange aktører ofte er involvert og mange typer kompetanser kan være nødvendige. Komiteen understreker i forlengelsen av dette at næringsrettet forskning i lys

av dette er en nødvendig, men ikke alltid tilstrekkelig, innsatsfaktor i et innovasjonssystem.

SkatteFUNN må også ses i lys av at det i hovedsak er større bedrifter i sentrale strøk som tradisjonelt har stått for store andeler av forskningen i næringslivet. Komiteen ser på denne bakgrunnen fram til en evaluering av SkatteFUNN-ordningen. Komiteen ber Regjeringen i den anledning vurdere om SkatteFUNN bør legges inn i den nye enheten.

Komiteen viser til at ulønnet arbeid i etableringsbedrifter normalt ikke omfattes av gjeldende regelverk for ordningen med skattefradrag for bedrifters utgifter til forskning og utvikling. Komiteen ber Regjeringen vurdere om SkatteFUNN-ordningen kan utvides til å gjelde enkeltmannsforetak, inkludert landbruk.

Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en evaluering av SkatteFUNN. I den forbindelse bes det om at det også vurderes å utvide SkatteFUNN-ordningen til å gjelde enkeltmannsforetak, inkludert landbruk."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til den suksess skattefunnordningen har vært. Ordningen bidrar i år med rundt 900 mill. kroner til bedrifter som satser på næringsrettet forskning. Dette er det største enkeltløft for forskning og utvikling på næringslivets premisser som er gjennomført.

2.13 Regionale næringsfond

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at de i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 22 (2001-2002) i Innst. S. nr. 264 (2001-2002) sammen med flertallet i komiteen fremmet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å utrede behovet for og organiseringen av regionale fond av betydelig størrelse knyttet til hver landsdel som kan bidra til økt kapitaltilgang for private bedrifter i distriktene og i næringssvake områder. Saken bes lagt frem for Stortinget innen 1. februar 2003."

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet og Senterpartiet i sine merknader sa følgende:

"Parallelt med utredningen om et strukturfond som kan fungere godt i forhold til næringslivet generelt, bør det derfor også utredes regionale fond knyttet til hver landsdel som har som mål å bidra med kapitalstyrke til etablerte bedrifter i distriktene. Dette kan gjelde bedrifter som ikke har like god tilgang til kapital fra det private markedet som bedrifter i sentrale strøk. Det vil også i stor grad gjelde små og mellomstore bedrifter. Hva gjelder organiseringen av et slikt fond kan det administrativt eventuelt legges til SND. Disse medlemmer vil anmode om at slike regionale fond utredes i tilknytning meldingen om virkemiddelapparatet."

Disse medlemmer konstaterer at Regjeringen ikke har fulgt opp Stortingets vedtak i Innst. S. nr. 264 (2001-2002).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke behovet for å stimulere til nyskaping og nyetableringer i hele Norge, og at det derfor opprettes enkle og virk-somme ordninger som er i stand til å ta hånd om de spesielle utfordringene som næringslivet står overfor.

Disse medlemmer vil vise til at det over flere år er opprettet flere statlige fond som skal bidra til næringsutvikling. Disse medlemmer mener det er hensiktsmessig med en samlet gjennomgang og helhet-lig vurdering av disse fondene. Disse medlemmer foreslår på denne bakgrunnen at Regjeringen gjennom-går alle nasjonale næringsrettede fond, med tanke på en forenkling.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosi-alistisk Venstreparti og Kristelig Folke-parti fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem en vurdering av mulighetene for desentralisering og forenkling av dagens ulike næringsrettede låne-, tilskudds- og egen-kapitalordninger. Det bes også om at det vurderes å eta-blere regionale ordninger som skal tilføre norsk næringsliv mer midler, gi større langsiktighet og mer regional styring enn i dag."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ber Regjer-ingen i den anledning å vurdere eventuelt nye fondsord-ninger i form av regionale fond for næringsutvikling. I slike fond skal avkastningen og eventuelt deler av fondskapitalen kunne brukes fritt regionalt, til eksem-pelvis egenkapital, betinget tilskudd, betinget lån, van-lig lån mv. Fond kan gjerne knyttes til å styrke de pri-vate risikokapitalmarkedene. Bruken av slike fondsmidler skal ikke bryte med de prinsipper som lig-ger nedfelt i Nasjonal Agenda 21. Disse medlemmer legger til grunn at fondene ikke skal finansieres gjennom nedsalg i offentlig eide eller delvis eide bedrifter.

Disse medlemmer understreker videre at ett av de horisontale temaene for fondene bør være satsing på entreprenørskap og unge etablerere. En økt ungdoms-satsing kan spesielt bidra til å møte særskilte utfordrin-ger i regioner og distrikter som har et svakt utviklet næringsliv eller ensidig næringsstruktur. Ungdom tren-ger spennende jobber på bostedet for å bli boende, og de utdanner seg i økende grad. Ungdom kjennetegnes ved at de ofte har gode ideer og initiativ om nye måter å gjøre ting på, men mangler kapital, erfaring og kom-petanse som kreves til å starte egne bedrifter. Bl.a. må arbeidet rundt Ungdomsbedrifter i Videregående Skole gis økt prioritet.

Et annet horisontalt for fondene skal være nyskaping og kvinner. GEM-undersøkelsen 2002 viser bl.a. at Norge ligger langt nede på internasjonale sammenlik-ninger om kvinner og nyskaping. Andre undersøkelser viser at kvinner oftere har et mer realistisk forhold til risiko og en sunn innstilling til langsiktighet i prosjek-ter enn menn. Disse medlemmer ser på den bak-

grunn et særskilt behov for å stimulere til økt nyska-ping blant kvinner.

Disse medlemmer legger til grunn at fondene skal knyttes sterkt til kommunale, interkommunale og regionale næringspolitiske aktører. Spesielt vil disse medlemmer vise til en rekke tidligere vedtak og intensjoner i Stortinget omkring fylkeskommunen som regional utviklingsaktør.

Disse medlemmer ber derfor Regjeringen legge fram egen sak for Stortinget i løpet av 2003 om forenk-ling og desentralisering av dagens ulike næringsrettede låne-, tilskudds- og såkornordninger. Det tas sikte på å etablere regionale fond som skal tilføre norsk næringsliv mer midler, gi større langsiktighet og mer regional styring enn i dag.

Disse medlemmer vil vise til viktigheten av å sikre tilgang på risikovillig kapital og langsiktig eierka-pital i hele landet. Disse medlemmer viser til at det private kapitalmarkedet i Norge i stor grad er kon-sentrert til det sentrale østlandsområdet. Dette skaper særskilte utfordringer med tanke på nærings- og indus-triutvikling i resten av landet. Disse medlemmer mener derfor det bør opprettes 5 regionale investeringsfond. Disse fondene må være av en slik størrelse at de utgjør en tung og stabil kapitalbase for det regio-nale næringslivet. Den nye virkemiddelorganisasjonen bør etter disse medlemmers oppfatning fungere som saksbehandlere for fondene. Det må derfor sikres nødvendig bredde og kompetanse i virkemiddelappa-ratet innenfor den enkelte region for å håndtere dette. Disse medlemmer mener fondene totalt sett bør tilføres anslagsvis 20 mrd. kroner.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av å knytte både det operative virkemiddelapparatet og de regionale fondene tett opp mot forsknings- og utvik-lingsmiljøene. Det er viktig å påskynde arbeidet med økt kommersialisering av forskningsresultater, og å sikre en sterkere interaksjon mellom eksisterende næringsliv og forskningsmiljøene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittss-partiet viser til sine egne merknader under kap. 2.16.

2.14 Distriktsrettet fond

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kri-ste-lig Folkeparti og Senterpartiet, er tilfreds med at finansieringen av det distriktsrettede fondet er på plass. Flertallet understreker at det er av grunn-leggende viktighet at midlene får en innretning som gjør at de ikke konkurrerer med private investorer og långivere, men at de samtidig stimulerer til lønnsom utvikling av gode prosjekter i distriktene. Midlene skal derfor innrettes mot de mest næringsssvake områdene. Mange områder er i dag truet av avfolking, og det er derfor spesielt viktig at midlene spisses inn mot disse områdene, for å sikre sysselsetting og sikrere bosetting. ABC-områdene danner et godt utgangspunkt for et slikt nedslagsfelt, men disse midlene bør også kunne benyttes i øvrige distriktskommuner med svakt næringsgrunnlag.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sikre at midlene i distriktsmilliarden innrettes mot bedrifter lokalisert i de mest næringsssvake områdene, som er truet med avfolking. Dersom det skulle vise seg at tapsfondet ikke er tilstrekkelig for å gjøre midlene operative, må det avsettes ytterligere tapsfond. Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 fremme forslag om ytterligere 400 mill. kroner til såkornfond og 100 mill. kroner til tapsfond."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til Budsjett-innst. S. nr. 8 (2002-2003) hvor disse medlemmer støttet opprettelsen av en ny distriktsrettet låneordning, men at disse medlemmer understreket at en tilskuddsordning hadde vært både et mer målrettet og offensivt tiltak i denne sammenheng.

Disse medlemmer understreket da betydningen av at ordningen blir langsiktig og at det legges opp til flerårige rammer for ordningen. Disse medlemmer pekte også på at i forhold til den risikoprofil slike lån bør ha dersom de skal nå distriktsområdene, så var tapsfondet altfor lite.

Disse medlemmer forutsatte da at Regjeringen skulle komme tilbake med en vurdering i tilknytning til denne proposisjonen.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett for 2003 har foreslått å utvide tapsfondet og rammen for distriktsrettet fond.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet registrerer at det til sammen er satt av et tapsfond på 175 mill. kroner. Disse medlemmer forutsetter at 500 mill. kroner skal gis i betinget lån, mens 400 mill. kroner gis som tilskudd. Det tas sikte på å øke fondet til 3-5 mrd. kroner i løpet av stortingsperioden.

Disse medlemmer ber om at ordningen legges inn under den nye enheten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til egne merknader under kap. 2.16.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil vise til viktigheten av å sikre tilgang på risikovillig kapital og langsiktig eierkapital i hele landet. Dette medlem viser til at det private kapitalmarkedet i Norge i stor grad er konsentrert til det sentrale østlandsområdet. Dette skaper særskilte utfordringer med tanke på nærings- og industriutvikling i resten av landet. Dette medlem mener derfor det bør opprettes fem regionale investeringsfond. Disse fondene må være av en slik størrelse at de utgjør en tung og stabil kapitalbase for det regionale næringslivet. Den nye virkemiddelorganisasjonen bør etter dette medlems oppfatning fungere som saksbehandlere for fondene. Det må derfor sikres nødvendig bredde og kompetanse i virkemiddelapparatet innenfor den enkelte region for

å håndtere dette. Dette medlem mener fondene totalt sett bør tilføres anslagsvis 20 mrd. kroner.

Dette medlem vil understreke viktigheten av å knytte både det operative virkemiddelapparatet og de regionale fondene tett opp mot forsknings- og utviklingsmiljøene. Det er viktig å påskynde arbeidet med økt kommersialisering av forskningsresultater, og å sikre en sterkere interaksjon mellom eksisterende næringsliv og forskningsmiljøene.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede opprettelse av 5 regionale investeringsfond. Fondene gis en samlet kapital på 20 mrd. kroner."

2.15 Forskning inn i bedriftene

Komiteen viser til at siden kompetanse og kreativitet er viktige faktorer for et konkurransedyktig næringsliv har det vært et uttalt ønske fra både Storting og næringsliv om å gjøre innovasjonsprosessene i norsk næringsliv mer forskningsbaserte. Regjeringen viser til omfattende undersøkelser i norske bedrifter som sier at det største hinderet for innovasjon og økonomisk utvikling i norsk næringsliv er mangel på kompetanse.

Komiteen peker på at forståelsen av at konkurranseevne utvikles best gjennom at næringslivets innovasjonsprosesser blir mer forskningsbaserte har vært tverrpolitisk. På denne bakgrunnen har blant annet forskningsinstituttene funnet sin begrunnelse. Bakgrunnen og begrunnelsen for en grunnfinansiert instituttsektor har ikke minst vært at norsk næringsliv i hovedsak består av små og mellomstore bedrifter, hovedsakelig innenfor næringer som tradisjonelt har vært lite forskningsintensive. Derfor heter det i St.meld. nr. 41 (1997-1998) at "en godt utbygd infrastruktur for forskning og utvikling har stor betydning for næringslivets innovasjonsevne og er en kritisk faktor i innovasjonssystemet". Komiteen vil i den anledning vise til at ifølge Norges forskningsråds budsjettforslag for 2003 er de teknisk-industrielle forskningsinstituttene "spesielt viktig for Norge som har mange små og mellomstore bedrifter og ikke så mange tunge FoU-miljøer i næringslivet" (s. 14).

Komiteen vil likevel peke på at mye tyder på at det er et misforhold i samspeilet mellom instituttene og næringslivet. Fra rapporten "Hvem er forskningsinstituttene næringslivskunder?" heter det bl.a. at:

"Norske forskningsinstitutter har en relativt begrenset rolle som leverandør av FoU-tjenester overfor norsk næringsliv, med en markedsandel på 18 pst., målt som andel av innkjøpte FoU-tjenester, eller 5 pst., målt som andel av totale FoU-utgifter. I 1999 kjøpte norsk næringsliv FoU-tjenester fra norske forskningsinstitutter for rundt 600 mill. kroner. Selv blant FoU-bedrifter er det et relativt begrenset antall bedrifter som har forskningssamarbeid med forskningsinstitutter (...). Det er også begrenset personmobilitet mellom den teknisk-industrielle instituttsektoren og næringslivet. Størstedelen er intern personmobilitet mellom ulike deler av den teknisk-industrielle instituttsektoren."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 vurdere tiltak for å øke kontakten mellom forskningsinstitutter og bedrifter og næringer med lite FoU."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil derfor peke på de utfordringene som ligger i å finne ordninger som på en god og målrettet måte øker benyttelse av ekstern forskningsbasert kompetanse som en kilde til innovasjonsarbeid i norsk næringsliv. I første rekke bør dette gjøres på en slik måte at dagens forskningsinstitutter i større grad fremstår som relevante forskningsmiljøer for små bedrifter i næringer med lite FoU.

Slike ordninger kan være

- utveksling av personell mellom forskningsinstitutter og fortrinnsvis små bedrifter i næringer med lite FoU,
- stipendordning som stimulerer til utplassering av forskere i fortrinnsvis små bedrifter i næringer med lite FoU,
- muligheter for forskningsinstituttene til å finansiere vikariatet til utplasserte forskere,
- en budsjettmessig omprioritering i Forskningsrådet for økt tilpasning i norske forskningsinstitutter til norske bedrifters behov for forskningsbasert innovasjon, ved for eksempel å flytte bevilgningsansvaret for grunnbevilgninger og strategiske instituttprogrammer fra Området for Naturvitenskap og teknologi til Området for Industri og Energi/den nye innovasjonsavdelingen,
- en dreining av innretningen på SkatteFUNN på en slik måte at kompetansen i forskningsinstituttene i større grad enn i dag etterspørres,
- ordninger som øker bredden i rekrutteringen til forskningsinstitutter.

2.16 Organisering og styring av virkemiddelapparatet

I strategien for å få virkemiddelapparatet til å fremstå enklere, mer oversiktlig og mer samlet viser komiteen til nettstedet Bedin.no samt de såkalte Narvik-telefonene. Komiteen viser til Regjeringens intensjoner i St.prp. nr. 51 (2002-2003) hvor det understrekes at Bedin-nettsidene skal utvikles til å bli en samlet brukerfront for hele virkemiddelapparatet. Komiteen støtter denne intensjonen. Samtidig understreker komiteen at tjenesten med ett nasjonalt grønt nummer hvor innovatører, gründere og nyetablerere kan få svar på det de trenger innenfor hele den nye enheten i større grad må bekjentgjøres. Tjenesten skal fortsatt ligge i Narvik.

Komiteen støtter Regjeringens forslag om å etablere den nye enheten som særlovsselskap. Komiteen forutsetter at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med forslag til særlov for den nye enheten.

Komiteen viser til at Regjeringen vil se nærmere på grenseflaten mellom det nye innovasjons- og internasjonaliseringsorganet og Norges forskningsråd når det gjelder enkelte av de såkalte innovasjonstiltakene med lav FoU-innhold. Komiteen tar dette til etterretning. Komiteen viser til at de nye vedtektene for Forskningsrådet fremhever rådets ansvar for den forskningsbaserte innovasjonen i næringslivet og offentlig sektor i hele landet. Komiteen forutsetter derfor at denne delen av rådets innsats får betydelig oppmerksomhet i tiden fremover. Særlig gjelder dette de virkemidlene som stimulerer FoU-institusjonene til bedre samarbeid og faglig relevans for de ulike brukergrupper. Komiteen vil peke på viktigheten av at de offentlige investeringene i universiteter, høyskoler og øvrige forskningsinstitusjoner bidrar til økt verdiskaping. Samarbeid mellom virkemiddelaktørene må styrkes, og komiteen vil understreke betydningen av et helhetlig, oversiktlig og godt tilgjengelig tilbud til de ulike typer bedrifter og andre nasjonale og regionale aktører som arbeider med næringsutvikling.

Komiteen er positiv til opprettelsen av den nye enheten for innovasjon og internasjonalisering slik Regjeringen foreslår. Komiteen vil imidlertid understreke at mange av høringsinstansene har pekt på at flere av dagens virkemidler burde vært inkludert i den nye enheten. Norges Turistråd vil selv inn i den nye enheten og komiteen støtter at Norges Turistråd integreres i enheten fra 1. januar 2004, sammen med SND, Eksportrådet og SVO.

Komiteen vil be Regjeringen komme til Stortinget med en sak hvor det vurderes å legge inn andre deler av virkemiddelapparatet.

Komiteen vil peke på at selv om ikke flere etater skal inngå i den nye enheten nå, må samarbeidet med andre enheter, som for eksempel Norges forskningsråd, Designrådet, SIVA m.fl. være tett og ubyråkratisk, slik at brukerne av virkemiddelapparatet får best tilpasset hjelp. Bruker skal stå i fokus og enheten og dens samarbeidsorganisasjoner må ha en helhetlig brukerfront. Flere av høringsinstansene har pekt på at det er behov for bedre samspill mellom virkemidlene i framtiden, og organisasjonsform må ikke være et hinder i dette spillet. På denne måten kan virkemiddelapparatet hjelpe entreprenører og andre til å bygge et nettverk rundt prosjektet de arbeider med og hjelpe bruker å finne frem til rette instans.

Komiteen vil understreke at SND er et av de viktigste verktøy for å finansiere og iverksette tiltak og prosjekter innen nærings- og distriktspolitikken. SNDs formål er å fremme samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling både i distriktene og i landet for øvrig. Komiteen viser til viktigheten av at SNDs kompetanse når det gjelder nyskaping, kompetanseutvikling, miljø og internasjonalisering, videreføres innenfor den nye enheten.

En helhetlig næringspolitikk bør organiseres rundt et apparat formet etter næringslivets behov, og ikke med utgangspunktet i departementale inndelinger eller

måter virkemiddelapparatet er bygget opp. Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at dagens virkemiddelapparat har for mange enheter og overlappende målsetninger. Næringslivet har gjentatte ganger uttrykt behov for en forenkling av virkemiddelapparatet.

Flertallet legger derfor til grunn at virkemiddelapparatet bør fremstå tilgjengelig, helhetlig, kompetent og effektivt. En helhetlig brukerfront innebærer at flest mulig bedriftsrettede virkemidler inngår, og at brukerne kan komme i inngrep med hele skalaen av tilbud gjennom ett kontor. Næringslivet og gründere bør ha ett kontor å henvende seg til, og vite at de får hjelp på ett sted til det de trenger når de tar kontakt, uansett hvor i innovasjonsprosessen de befinner seg. Flertallet ønsker derfor en mer samlet og mer tydelig presentasjon av det offentlige tilbud til næringslivet.

Flertallet ønsker at det som i dag er SNDs regionkontorer skal bygges ut til å inkludere kompetanse fra flere relevante deler av virkemiddelapparatet. I første omgang skal kompetanse og funksjoner fra det som i dag er SND, SVO, Norges Turistråd, Eksportrådet, SIVA og innovasjonstiltakene i Norges forskningsråd representeres i hver region. En slik helhetlig brukerfront skal ha tilgang til tilbud som dekker relevante formål og behov i alle faser fra idéstadiet, utviklings- og kommersialiseringsfasene til introduksjon i internasjonale markeder.

Flertallet forutsetter at de nye kontorene i større grad enn i dag blir kjennetegnet av å være mer proaktiv, pådriver og veileder.

Flertallet forutsetter at arbeidet med inkubatorer, næringshager og forskningsparker videreføres og vektlegges.

Flertallet ber Regjeringen vurdere om andre deler av virkemiddelapparatet på sikt bør legges inn i den felles brukerfronten.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om at kompetansen og funksjonene til det som i dag er Norges Eksportråd, SVO, SIVA, Norges Turistråd, SND og Norges forskningsråds næringsrettede aktiviteter tilbys i én felles brukerfront, med utgangspunkt i det som i dag er SNDs regionkontorer og Norges Eksportråds kontornett."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet på sitt landmøte i 2002 vedtok følgende:

"Arbeiderpartiet vil utrede en forenkling og styrking av statlige virkemidler overfor bedriftene gjennom sammenslåing av SND, SIVA og Norges Eksportråd, der hovedkontoret legges utenfor Oslo."

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og

Senterpartiet, mener også at Selskapet for industrivekst (SIVA) spiller en viktig rolle som tilrettelegger og investor i regionale og lokale verdiskapingsmiljøer over hele landet. SIVA forvalter også midler til "Nasjonale tiltak for regional utvikling" til næringshageprogram og inkubator-program. Dette er tiltak som skal hjelpe unge mennesker i karriereutvikling og bidra til utvikling av innovasjonsmiljøer og kunnskapsintensiv næringsvirksomhet.

Dette flertallet mener SIVA har en spesiell sammensetning av virkemidler og viser til at Regjeringen vil gjennomgå SIVAs virksomhet, herunder også selskapets økonomiske og finansielle situasjon, med sikte på en avklaring av SIVAs framtidige rolle. Dette flertallet mener SIVA fungerer godt og støtter Regjeringens vurdering på dette punktet.

Dette flertallet viser til at Regjeringen på det nåværende tidspunktet ikke har funnet det riktig å inkludere noen av SIVAs aktiviteter i den nye innovasjons- og internasjonaliseringsenheten nå. Dette flertallet deler Regjeringens syn på at SIVA har en spesiell sammensetning av virkemidler og har en betydelig statlig lånefinansiering, og at Regjeringen derfor vil gjennomgå SIVAs virksomheter, herunder også selskapets økonomiske og finansielle situasjon, med sikte på en avklaring av SIVAs framtidige rolle. Dette flertallet vil også peke på at ved å slå sammen SIVA og SND vil en, slik rollene er i dag, blande sammen eierrollen og tilskuddsrollen.

Dette flertallet viser til at Regjeringen er i en prosess hvor de vil selge SND Invest. Dette flertallet mener SND Invest må opprettholdes og går imot salget av SND Invest.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Regjeringen foreslår å samlokalisere hovedkontorene til SND, Norges Eksportråd og SVO i Oslo, da både SND og Eksportrådet har ledig kapasitet. Disse medlemmer støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti understreker at den nye enheten skal samordne sine aktiviteter og tilbud på en slik måte at overlappende eller motstridende målsettinger unngås. Disse medlemmer forutsetter at den nye enheten jobber for å finne en intern organisering og samarbeidsform som fremmer læring og utvikling, og som er til beste for næringslivet, innenfor de skisserte rammene.

Disse medlemmer ber Regjeringen vurdere å innlemme hele eller deler av SIVAs virksomhet i den nye enheten. Disse medlemmer mener det er en målsetting at beslutninger fattes nærmest mulig brukerne av offentlige virkemidler. Nærhet til kundene og de kompetanse- og forskningsmiljøene bedriftene opererer i kan gi et bedre tilbud og større forståelse for bedriftenes og gründernes potensiale og behov. Det betyr at den nye enheten, der det ligger til rette for det, bør utvikle tyngdepunkter tilpasset tunge regionale kompetansemiljøer. Disse medlemmer viser til at Regjeringen i proposisjonen mener at det bør vurderes

om enkelte hovedkontorfunksjoner kan flyttes til et regionalt kontor, og at størrelsen og kompetansen ved det enkelte kontor kan variere. Disse medlemmer ber Regjeringen sikre en slik utvikling.

Disse medlemmer ber Regjeringen i den forbindelse legge viktige deler av hovedkontoret til Trondheimsregionen, bl.a. for å kunne ivareta SIVAs innovasjonsnettverk som er nært knyttet til teknologimiljøene ved Sintef og NTNU.

På sikt skal det også vurderes om andre enheter i det statlig finansierte virkemiddelapparatet kan innlemmes i den nye enheten.

Disse medlemmene fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å overføre virkemidlene som i dag forvaltes av SND, SVO, Norges Eksportråd og Norges Turistråd til den nye enheten. Stortinget ber Regjeringen vurdere hvorvidt andre relevante virkemiddelenheter på sikt skal innlemmes i den nye enheten."

Disse medlemmer forutsetter at den nye enheten finner en arbeidsform som knytter den aktivt opp til andre relevante aktører. Spesielt vil disse medlemmer vise til en rekke tidligere vedtak og intensjoner i Stortinget omkring fylkeskommunen som regional utviklingsaktør. Disse medlemmer forutsetter at det gis stor frihet til lokal tilpasning av samarbeidsform.

Disse medlemmer viser til at institusjonene innen dagens virkemiddelapparat for kort tid siden har etablert et erfaringsforum, hvor kunnskap fra prosjekter o.l. utveksles. Disse medlemmer ser det som ønskelig at dette nyopprettede forumet videreutvikles på en måte som gjør at organisasjonene innen virkemiddelapparatet, ut fra egen og andre institusjoners erfaringer, kan forbedre seg.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er skeptiske til proposisjonens underliggende antagelser om at deler eller hele virkemiddelapparatet skal konkurranseutsettes. For bedriftene vil stadige skifter av personer, tilbydere og tjenester stå i skarp kontrast til ønsket om mer stabile rammevilkår og forutsigbarhet i virkemiddelapparatet for bedriftene. Disse medlemmer er enig i at på enkelte områder vil private tilbydere kunne være et supplement - men ikke mer enn et supplement - til virkemiddelapparatets tjenester. Disse medlemmer forutsetter derfor at virkemiddelapparatet ikke konkurranseutsettes, men at det hele tiden jobbes systematisk for å utvikle virkemiddelapparatet til å gi kundene den beste hjelpen.

Det er disse medlemmers oppfatning at virkemiddelapparatets krav til egenbetalinger fra nyetablerte og andre kunder i forbindelse med omorganiseringen ikke skal økes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til dagens formålsparagraf for SND som lyder:

"§ 1 Statens nærings- og distriktsutviklingsfond har til formål å fremme en bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling både i distriktene og i landet for øvrig ved å:

- a) medvirke til utbygging, modernisering og omstilling av, samt produktutvikling og nyetablering i norsk næringsliv i hele landet og
- b) fremme tiltak som vil gi varig og lønnsom sysselsetting i distrikter med særlige sysselsettingsvan-sker eller svakt utbygd næringsgrunnlag."

Disse medlemmer forutsetter at denne bestemmelsen ikke svekkes ved vedtakelse av ny lov for den nye enheten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, vil gi uttrykk for at særlig i dagens markedssituasjon har SND en viktig rolle å spille. SNDs virkemidler bør derfor forsterkes.

Flertallet vil understreke betydningen av at ordningen med statlige utviklingskontrakter utnyttes langt mer offensivt enn i dag med sikte på å stimulere utviklingen av norske teknologiselskaper. En slik ordning må komme i tillegg til og være en videreføring av IFU- og OFU-ordningene som administreres av SND. Slike kontrakter må ha som utgangspunkt at det offentlige setter seg et mål i form av en ny løsning eller et nytt produkt som ønskes levert, de må forutsette betydelige elementer av nytenkning og teknologisk utvikling, og de må rettes mot så vel norske som utenlandske selskaper.

Flertallet vil peke på at SND Invest er en av landets største investorer i små og mellomstore bedrifter, og spiller i mange sammenhenger en viktig rolle sammen med private i en nyskappingsprosess. Dagens marked gjør denne rollen særlig viktig. En rekke innspill fra private markedsaktører fremhever at SND Invest er en viktig og nødvendig aktør for å få frem nødvendig privat kapital.

Dette forhold - sammen med det faktum at det i dagens marked synes ytterst vanskelig å få en rimelig pris for SND Invest - medfører at flertallet vil be Regjeringen om å stanse salget av SND Invest.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å stanse salget av SND Invest. Selskapet videreføres som en atskilt enhet innenfor SND-systemet."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Stortinget 6. desember 2001 vedtok å gi Nærings- og handelsdepartementet fullmakt til å lage et opplegg for å gjennomføre salg av aksjene i SND Invest AS, jf. St.prp. nr. 1 (2001-2002). Disse medlemmer påpeker hvor lite stabilitet det gir i næringspolitikken når partier til stadighet skifter standpunkter, og viser til at Fremskrittspartiet senest i budsjettet for 2002 ga Regjeringen fullmakt til å selge SND Invest AS.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet forutsetter at de samlede bevilgningene til

virkemiddelapparatet ikke reduseres etter omorganiseringen, men at synergievinster kommer brukerne til gode i form av økte midler til støtte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at et alternativ til salg av SND Invest A/S er for øvrig en overføring av selskapet til Argentum A/S som så kan selge de aksjer som ansees som modne når prisen anses akseptabel, og som også kan vurdere mer profesjonelt tidspunktet for salg av aksjer eller om aksjeporteføljer kan selges til andre fond i forbindelse med en styrking av norske forvaltermiljøer. Disse medlemmer ber Regjeringen vurdere en slik tenkning og presentere synspunkter i statsbudsjettet for 2004.

Disse medlemmer vil peke på at de store samfunnsmessige endringene som følger av globaliseringen av økonomien og den teknologiske revolusjonen, også får konsekvenser for virkemiddelapparatet. På den ene siden har internasjonale avtaler og endrede strukturer medført at mange etablerte virkemidler må avvikles. Staten må derfor i økende grad skille mellom sine forretningsmessige og politiske roller. På den andre siden krever omleggingen til en kunnskapsøkonomi helt nye og langt mer fleksible virkemidler enn før. Disse medlemmer vil fremheve at Regjeringen har varslet meldinger og offentlige utredninger som i neste omgang kan få konsekvenser for virkemiddelapparatet. Selv om Stortinget nå gjør noen vedtak om organiseringen av virkemiddelapparatet, kan slike endringer meget raskt reise behov for en fornyet gjennomgang av virkemiddelapparatet.

Regjeringen sier i proposisjonen at virkemidlene og forvaltningen av dem, i større grad skal tilpasses brukerne. Disse medlemmer vil likevel ikke unnlate å nevne at en vesentlig begrensning for nyskapingen i næringslivet er et meget komplisert og omfattende regelverk. Omkring 207 000 bedrifter er avhengig av en ekstern regnskapsfører for sine regnskaper. Det gjør dem ekstremt sårbare for alle omlegginger og endringer. Delingsmodellen og momsreformen av 2001 er to eksempler på lovvedtak som har skapt nesten uoverstigelige problemer for småbedriftene. Disse medlemmer vil be Regjeringen i den varslede innovasjonsmeldingen, om å gripe fatt i dette problemet med sikte på å foreslå konkrete tiltak.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til forslag om at det opprettes et bredt sammensatt råd for samfunn og teknologi som skal komme med anbefalinger overfor Regjeringen om hva som er fremtidsrettede løsninger, teknologier, produkter og prosesser samfunnet trenger mer av, men som markedet ikke gir oss i dag.

Regjeringen bes vurdere eventuelt om dagens Teknologiråd kan knyttes som rådgivende organ for utforming av den nye enhetens mål.

Disse medlemmer mener at kontorene skal ledes av styrer bestående av tre personer fra den nye enheten og fire personer fra fylkeskommunen. Dette er

et viktig grep for å følge opp Stortingets intensjoner om fylkeskommunens rolle som utviklingsaktør.

Denne funksjonelle endringen må følges opp av en organisatorisk endring. En organisering med felles overbygging vil både styrke koordinering og samspill mellom den offentlige støtten til de ulike fasene av en bedrifts innovasjonsprosess, samtidig som det gir forenkling for brukerne. En slik sammenslåing vil også redusere overlapping av mål mellom ulike institusjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at oppdrettsnæringen er vurdert å være en av de norske næringer med størst utviklingspotensial. Oppdrett av laks er blitt et verdensprodukt. Et annet område som vurderes å ha meget store utviklingsmuligheter er torskeoppdrett. Det er i dag etablert anlegg som kan produsere store mengder torskeyngel. Det er dokumentert at det er mulig å få frem matfisk av meget høy kvalitet.

Flertallet vil peke på at skal det lykkes å oppdrette torskeyngel i stor skala til matfisk kreves betydelig kapitalstyrke. I dagens marked finnes ikke slik kapitalverken i næringen eller fra investorenes side.

Flertallet vil vise til at skjellnæringen har et stort potensial som kan bidra til en vesentlig verdiskaping og viktige arbeidsplasser langs kysten. Videre er den internasjonale etterspørselen etter skjell stor.

Flertallet mener det må satses mer på å løse algegiftproblemene som har vist seg å være et vesentlig hinder for stabile leveranser til markedet og at en innenfor den nye enheten i virkemiddelapparatet må få økt fokus på markedsrettede aktiviteter.

Flertallet er kjent med at det er satset betydelige midler både fra privat og offentlig hold, men vil peke på at skal det lykkes å utløse potensialet i skjellnæringen, må det ytterligere kapitalstyring til. Næringen selv er i en oppbyggingsfase og mangler kapital.

Flertallet vil derfor be Regjeringen vurdere muligheten for å etablere en statlig garanti for driftskreditt for oppdrett av torsk og skjell. En slik ordning må organiseres i SND og innenfor rammen av internasjonale avtaler og utformes i et samspill mellom staten, bankene og næringen selv.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere muligheten for å etablere en statlig garanti for driftskreditt for oppdrett av torsk og skjell. Ordningen kan organiseres i SND og innenfor rammen av internasjonale avtaler og utformes i et samspill mellom staten, bankene og næringen."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Budsjett-innst. S. nr. 8 (2002-2003) hvor disse medlemmer pekte på at dagens såkornfond snart var fulltegnet og at det hastet med å etablere nye virkemidler for å sikre slik kapitaltilgang. Disse medlemmer ba derfor Regjeringen om å komme tilbake med forslag om å opprette et nytt landsdekkende såkornfond på 500 mill. kroner.

Disse medlemmer vil på bakgrunn av dette igjen fremme forslaget om å opprette et nytt landsdekkende såkornfond. Fondets størrelse vil disse medlemmer komme tilbake til i forbindelse med budsjettet for 2004.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 fremme forslag om å utvide såkornordningen, med et tilhørende tapsfond til et landsdekkende fond som skal samarbeide med de regionale såkornfondene."

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at dette medlem ønsker å opprettholde SIVA som egen enhet.

Dette medlem vil i denne sammenheng understreke den viktige rollen SIVA har spilt for utvikling av nye og offensive næringsrettede virkemidler.

Dette medlem viser til at flertallet likevel ber Regjeringen vurdere å innlemme hele eller deler av SIVAs virksomheter i den nye enheten.

Dette medlem vil i denne sammenheng slutte seg til flertallets innstilling om å legge viktige deler av hovedkontoret til Trondheimsregionen, blant annet for å kunne ivareta SIVAs innovasjonsnettverk som er nært knyttet til teknologimiljøene ved SINTEF og NTNU.

Komiteen viser avslutningsvis til brev fra Nærings- og handelsdepartementets av 22. mai 2003, 28. mai 2003 og 4. juni 2003 (vedlagt).

2.17 Miljøteknologi

Behovet for kommersialisering av miljøteknologi og en bedre og mer framtidretta måte å gjøre ting på er nødvendig, ikke minst innenfor de rammene som spesielt Kyoto-forpliktelsene setter. Til dette kommer også behovet for en mer grønn næringsutvikling, basert på at oljeaktivitetene på norsk sokkel gradvis reduseres. Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at et næringsliv for framtida i hovedtrekk må være basert på andre måter å gjøre ting på enn vi gjør i dag.

Disse medlemmer ser derfor nødvendigheten av opprettelse av et tverrfaglig senter for næringsrettet teknologi og miljø. Senteret skal tilby forskningsbasert kompetanse innenfor teknologiske og miljømessige områder tilpasset behov bedrifter i enkelt næringer har og vil komme til å ha. Senteret skal prioritere teknologi som kombinerer lønnsomhet med miljø, og spesielt betjene små bedrifter i lite forskningsintensive næringer.

Disse medlemmene fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å opprette et tverrfaglig senter for næringsrettet teknologi og miljø."

Disse medlemmer vil vise til at Norge står overfor viktige utfordringer knyttet til ledighet, svekket internasjonal konkurranseevne og utfordringer knyttet

til mer miljøvennlig produksjon av varer og tjenester. Med 100 000 ledige er det behov for nye perspektiver og nye ideer knyttet til hvordan det offentlige i større grad kan legge til rette for utvikling av konkurranse-dyktige arbeidsplasser innenfor segmenter som vi trenger mer av.

Utvikling, nyetableringer og innovasjon basert på nye produkter eller nye måter å gjøre ting på danner kjernen i enhver sunn økonomisk utvikling. Politikk som tar sikte på å utvikle tryggere arbeidsplasser bør derfor grunnleggende sett understøtte slike prosesser. Konstant fokus på bedre og mer produktive løsninger gir grunnlaget for enhver bedrifts og nærings konkurranseevne.

Mer produktive løsninger dreier seg ofte om å produsere det samme for mindre, og det finnes mange eksempler på at ny og mer produktiv teknologi kan gi grunnlag for fremtidsrettede arbeidsplasser. I den norske aluminiumsindustrien ser vi at fremtidsrettede bedrifter erstatter forurensende Söderberg-ovner med moderne Prebake-ovner, som har mindre utslipp og som bruker mindre strøm per produsert enhet. Tilsvarende jobber Elkem Fiskaa i Kristiansand med prosesser som kan revolusjonere måten aluminium blir produsert på (Aftenposten 28. mars 2003). Stirlingmotoren er et eksempel på det samme. Motoren omformer varme til elektrisk kraft eller omvendt, og kan oppnå en effektivitet på så mye som 90 pst. - i motsetning til vanlige motorer, som har en effektivitet på rundt 30-40 pst. Brenselceller er et fjerde eksempel. Ved hjelp av ny brenselcelleteknologi er det mulig å produsere tilnærmet utslippsfri elektrisitet selv fra fossil gass. I en brenselcelle konverteres energien i naturgassen til elektrisitet gjennom en elektrokjemisk reaksjon, slik Shell Technology, Aker Kværner, Statkraft og Siemens jobber med i Norge (Teknisk Ukeblad 30 - 2002). Ved Umoe Mandal er det nylig etablert rundt 40 arbeidsplasser på produksjon av vindmøller. Solcelleteknologi, som blant annet norske ScanWafer og Elkem bygger flere hundre arbeidsplasser på, er et femte eksempel på at det ligger fremtidsrettede arbeidsplasser i bedre måter å produsere på.

Mer produktive løsninger dreier seg også om å produsere på en slik måte at ikke ressursgrunnlaget for kommende generasjoner tas bort. Det betyr at produksjon i større grad må være bærekraftig, for at ikke grunnlaget for velferd er borte for etterkommende generasjoner. Arbeidsplasser knyttet til f.eks. bioenergi og andre nye fornybare energikilder er de viktigste områdene i så måte. Det samme er vareproduksjon uten bruk av miljøgifter, transport uten skadelige utslipp og ressursuttak uten å ødelegge biologisk mangfold. F.eks. har flere fylker i Norge vist at det er mulig å skape industriarbeidsplasser ut av bioenergi, selv om Norge ikke på langt nær er kommet like langt som Sverige.

Disse eksemplene er få av mange. De viser at miljøteknologi representerer allmennnyttige teknologiske fremskritt som mange nyter godt av. Samtidig er miljøteknologi et område som i økende grad vil ha et marked i framtida, både med konkret tanke på teknologiske utfordringer knyttet til norske og internasjonale Kyoto-

forpliktelser, med tanke på de enorme internasjonale muligheter som ligger i nye fornybare energikilder og med tanke på de utfordringene som ligger i forurensninger og oppryddinger fremover, både nasjonalt og ellers i verden. En økt satsing på utvikling, nyetableringer og innovasjon basert på miljøteknologi representerer en unik mulighet for fremtidsrettede arbeidsplasser i kombinasjon med stor samfunnsnytte og mulig lønnsomhet for den enkelte bedrift.

Disse medlemmer viser til at en nasjonal ekspertgruppe under Teknologirådet arbeider med virkemidler for bærekraftig teknologipolitikk. Ekspertgruppen vil i løpet av høsten fremme anbefalinger om strategier for å oppnå bærekraftig innovasjon.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å etablere et fond for miljøteknologi, og komme tilbake til Stortinget med retningslinjer for disponeringer og retningslinjer knyttet til et slikt fond, jf. Dokument nr. 8:93 (2002-2003)."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener de miljømessige utfordringer og muligheter må finne sin plass innenfor det etablerte virkemiddelsapparat og vil gå imot forslaget til opprettelse av et fond basert på miljøteknologi.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen om å sikre at kompetansen og funksjonene til det som i dag er Norges Eksportråd, SVO, SIVA, Norges Turistråd, SND og Norges forskningsråds næringsrettede aktiviteter, tilbys i en felles brukerfront med utgangspunkt i det som i dag er SNDs regionkontorer og Eksportrådets kontornett.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen om å overføre virkemidlene som i dag forvaltes av SND, SVO, Norges Eksportråd og Norges Turistråd til den nye enheten. Stortinget ber Regjeringen vurdere hvorvidt andre relevante virkemiddelenheter på sikt skal innlemmes i den nye enheten.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 10

Kap.	Post	Formål:	Kroner
2420	57 (ny)	Landsdekkende såkornfond, bevilges med	1 000 000 000
	58 (ny)	Tapsfond, bevilges med	250 000 000"

Forslag 11

Kap.	Post	Formål:	Kroner
967		Investeringselskap, Argentum Fondsinvesteringer, bevilges med	2 000 000 000"

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen legge frem en vurdering av mulighetene for desentralisering og forenkling av dagens ulike næringsrettede låne-, tilskudds-, og egenkapitalordninger. Det bes også om at det vurderes å etablere regionale ordninger som skal tilføre norsk næringsliv mer midler, gi større langsiktighet og mer regional styring enn i dag.

Forslag 4

Stortinget samtykker i at eierskapet i Argentum Fondsinvesteringer AS overføres fra SND og SIVA til Nærings- og handelsdepartementet fra 1. juli 2003.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen utvide fokusområder i prioriteringer for virkemiddelapparatet til også å omfatte regional utvikling.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen utrede en ordning med strukturfond som skal bidra til å støtte opp om norske selskaper som er i oppkjøps- eller restruktureringssituasjon.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 fremme forslag om å styrke bevilgningene til forsknings- og utviklingskontrakter (IFU/OFU-ordningene).

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 fremme forslag om å utvide såkornordningen, med et tilhørende tapsfond til et landsdekkende fond som skal samarbeide med de regionale såkornfondene.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen vurdere en kapitalutvidelse av Argentum Fondsinvesteringer som kan overlappes såkornordningen.

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om opprettelse av et strukturfond i statsbudsjettet for 2004 med en kapital på ca. 50 mrd. kroner. Strukturfondet skal ved strategiske og langsiktige investeringer i obligasjoner, fond, børsnoterte aksjer og gjennom oppkjøp av bedrifter, gjelds- og aksjeposter bidra til å sikre en langsiktig og bærekraftig norsk næringsstruktur med bedrifter og næringsklynger som kan være konkurransedyktige i et globalisert marked hvori inngår en del større børsnoterte selskaper med hovedkontor og forsknings- og utviklingsavdelinger i Norge. Strukturfondets ledelse og styre skal ikke være underlagt instruksjonsmyndighet fra politiske myndigheter, men skal virke profesjonelt og forretningsmessig i henhold til fondets formål og vedtekter.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til en ordning med statlige utviklingskontrakter som kan bidra til å utvikle nye teknologiske løsninger eller konsepter i norsk næringsliv.

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 fremme forslag om å styrke bevilgningene til forsknings- og utviklingskontrakter (IFU/OFU-ordningene) med 100 mill. kroner utover inneværende års bevilgningsnivå.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 15*

Stortinget ber Regjeringen om å opprette et tverrfaglig senter for næringsrettet teknologi og miljø.

Forslag 16

Stortinget ber Regjeringen om å etablere et fond for miljøteknologi, og komme tilbake til Stortinget med retningslinjer for disponeringer og retningslinjer knyttet til et slikt fond, jf. Dokument nr. 8:93 (2002-2003).

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 17*

Stortinget ber Regjeringen utrede opprettelse av 5 regionale investeringsfond. Fondene gis en samlet kapital på 20 mrd. kroner.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding I, III, IV og V og IX fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding II, VI og VII og XI fremmes av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Komiteens tilråding XII fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Komiteens tilråding VIII og X fremmes av Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og dokumentet og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:**I**

Stortinget samtykker i at det opprettes en ny enhet som forvalter direkte virkemidler for næringslivet.

II

Stortinget samtykker i at virkemidlene som i dag forvaltes av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND), Norges Eksportråd, Statens veiledningskontor for oppfinnere (SVO) og Norges Turistråd, overføres til den nye enheten.

III

Stortinget samtykker i at den nye enheten organiseres som et særlovsselskap.

IV

Stortinget samtykker i at den nye enhetens utsendinger i utlandet integreres i utenriktjenesten og anmeldes som spesialutsendinger.

V

Stortinget samtykker i at Norsk Romsenter omdannes til et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter.

VI

Stortinget ber Regjeringen om å stanse salget av SND Invest. Selskapet videreføres som en atskilt enhet innenfor SND-systemet.

VII

Stortinget ber Regjeringen vurdere muligheten for å etablere en statlig garanti for driftskreditt for oppdrett av torsk og skjell. Ordningen kan organiseres i SND innenfor rammen av internasjonale avtaler og utformes i samspill mellom staten, bankene og næringen.

VIII

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 vurdere tiltak for å øke kontakten mellom forskningsinstitutter, bedrifter og næringer med lite FoU.

IX

Stortinget ber Regjeringen legge fram en evaluering av SkatteFUNN. I den forbindelse bes det om at det også vurderes å utvide Skatte-FUNN-ordningen til å gjelde enkeltmannsforetak, inkl. landbruk.

X

Stortinget ber Regjeringen sikre at midlene i distriktsmilliarden innrettes mot bedrifter lokalisert i de mest næringsvake områdene, som er truet med avfolking. Dersom det skulle vise seg at tapsfondet ikke er

tilstrekkelig for å gjøre midlene operative, må det avsettes ytterligere bevilgninger til tapsfond. Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 fremme forslag om ytterligere 400 mill. NOK til såkornfond og 100 mill. NOK til tapsfond.

XI

Stortinget ber Regjeringen avvente en endring i Argentums eierfunksjon til etter at det har skjedd en avklaring i organiseringen av statens eierskap.

XII

Dokument nr. 8:93 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Inge Ryan, Øystein Djupedal, Ingvild Vaggen Malvik og Heidi Sørensen om opprettelse av et fond for nyetableringer og innovasjon basert på miljøteknologi - bifalles ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 12. juni 2003

Øystein Hedstrøm
fung. leder

Inge Ryan
ordfører

Vedlegg 1**Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 22. mai 2002****Spørsmål angående Stortingsproposisjon nr. 51 (2002-2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv**

Jeg viser til komiteens brev av 19.05.2003.

I Stortingsproposisjon nr. 51 (2002-2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv drøftes tilknytningsformer til staten generelt i kapittel 5.6. Spørsmålet om tilknytningsform for den nye enheten er videre drøftet i kapittel 6.2.7. Jeg vil her ta for meg de viktigste argumentene som førte fram til konklusjonen om å foreslå særlov som tilknytningsform.

I vurderingen av tilknytningsform for den nye enheten var første trinn å avklare om enheten juridisk sett burde organiseres som en del av staten, eller om den burde være et eget juridisk subjekt.

Innenfor eller utenfor staten?

Enheten vil bli underlagt politisk styring, og vil være avhengig av årlige bevilgninger over statsbudsjettet. Dette tilsier at en løsning kan være å organisere den innenfor staten, for eksempel som et forvaltningsorgan. Det er imidlertid flere andre forhold som taler for at en bør velge en organisasjonsmessig løsning som innebærer at den blir organisert som et eget juridisk subjekt. Velger en denne løsningen kan styringen skje gjennom foretaksmøtet og de årlige disposisjonsbrevene fra departementene. Innenfor denne rammen vil institusjonen ha stor grad av frihet i behandlingen av enkeltsaker og det kan settes klare resultatmål for virksomheten. Dette innebærer at departementene og regjeringen ikke blir involvert i behandlingen av enkeltsaker. Erfaringene fra Distriktenes Utbyggingsfond med

politisk involvering i enkeltsaker var et avgjørende argument for at SND i 1993 ble opprettet som et eget juridisk subjekt.

Videre vil den nye enheten få en stor og sammensatt portefølje av virkemidler. Den vil også motta oppdrag fra fylkeskommunene, og i lys av deres nye og friere rolle bør departementene ikke vært involvert i hvordan disse oppdragene formuleres og løses. Dette tilsier en friere organisasjonsmessig løsning enn en organisering som forvaltningsorgan.

Særlovselskap eller aksjeselskap?

Jeg har også vurdert om andre tilknytningsformer enn en særlov kunne være aktuelle ved organisering utenfor staten. I lys av ESAs kritikk av statsforetaksformen valgte jeg ikke å gå videre med denne. Det siste alternativet ville vært aksjeselskap. Aksjeselskapsformen er imidlertid etter mitt syn tilpasset bedrifter som i overveiende grad er kommersielle aktører med krav om avkastning på kapitalen. Med de tydelige nærings-, handels- og regionalpolitiske oppgaver som den nye enheten vil få, vurderte jeg det slik at denne formen ikke var passende. Videre ser jeg at det vil kunne utvanne aksjeselskapsformen dersom enheter med sektorpolitiske oppgaver organiseres på denne måten.

Den nye enheten vil begynne seg i overgangen mellom politikk og forretning. I vurderingen av tilknytningsform har jeg kommet til at en særlov best vil fange opp de spesielle hensynene som må tas i styringen. Jeg legger også vekt på at dagens lov om SND har vist seg å være et godt og hensiktsmessig styringsredskap, og jeg ønsker å bygge videre på de gode erfaringene med denne loven.

Vedlegg 2**Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 28. mai 2002****Spørsmål til St.prp. nr. 51 (2002-2003) - Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv - Næringsrettede fond**

Jeg viser til komiteens brev av 26.05.2003, hvor det bes om en fullstendig oversikt over samtlige næringsrettede fond som staten disponerer. Jeg vil i det følgende beskrive de operative fond som er relevante i forhold til behandlingen av Stortingsproposisjon nr. 51 (2002-2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv. Jeg omtaler ikke Folketrygdfondet, Statens petroleumsfond, Statens petroleumsforsikringsfond, Statens bankinvesteringsfond eller Statens banksikringsfond. Videre omtales heller ikke internasjonale investeringsordninger hvor Norge deltar med en mindre andel av finansieringen (for eksempel Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling, EBRD) og fond knyttet til garantier for eksportkreditter (for eksempel garantiordningen for investeringer i og eksport til utviklingsland).

Argentum fondsinvesteringer AS

Argentum forvalter totalt 2,45 mrd. kroner. Selskapet skal drives på forretningsmessige vilkår og opptre som

kommersiell investor gjennom å investere sine midler i private investeringsfond og investeringsselskaper. Argentum er derfor ikke et fond i seg selv, men et redskap for staten for å investere i andre fond.

Formålet med selskapet er:

- å bedre tilgangen til risikovillig kapital og egenkapital for det nyskapende, forskningsbaserte næringslivet
- styrke nettverket mellom eiere, forvaltere, FoU-miljøer og virksomheter
- bidra til å utvikle og utløse nye muligheter innen bransjer og næringsklynger hvor Norge allerede står sterkt
- styrke konkurranseevnen og fremtidig verdiskaping i norsk næringsliv
- styrke det kompetente, langsiktige eierskapet i næringslivet gjennom å bygge opp sterke forvaltermiljøer

Argentum har så langt gått inn i tre ulike venturefond med investeringer pr. 01.03.2003 på om lag 680 mill. kroner.

Selskapet Argentum fondsinvesteringer AS ble formelt stiftet 1. oktober 2001 og er eiet av SIVA og SND med lik andel. Nærings- og handelsdepartementet overtok 1. januar 2002 forvaltningen av SIVA fra Kommunal- og regionaldepartementet. Dette innebærer at alle overordnede forvaltningsspørsmål tilknyttet investeringsselskapet nå er underlagt Nærings- og handelsdepartementet. Argentums generalforsamling har vedtatt habilitetsregler for SND og SIVA. Disse sikrer at det ikke forekommer rolleblanding i SND og SIVA mellom institusjonenes utøvelse av sin ordinære virksomhet og deres eierrolle i investeringsselskapet. I Stortingsproposisjon nr. 51 (2002-2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv foreslår regjeringen å overføre eierskapet til Argentum fra SIVA og SND til Nærings- og handelsdepartementet.

Det vises for øvrig til omtale av Argentum fondsinvesteringer AS i kapittel 6.8 i Stortingsproposisjon nr. 51 (2002-2003).

Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfond (FHF)

Forskningsfondet ble stiftet 1. februar 2001 og er hjemlet i lov av 7. juli 2000 nr. 68 og forskrift av 11. oktober 2000 om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringsen. FHF's formål er å legge til rette for økt verdiskaping, miljøtilpasning, omstilling og nyskaping i fiskeri- og havbruksnæringsen. Avgiftsmidler skal nyttes til næringsrettet forskning og utvikling til nytte for hele eller deler av næringen. Tilsagn til FoU-aktiviteter gis i form av tilskudd. FHF skal samarbeide nært med (det øvrige) virkemiddelapparatet som er relevant for marin sektor, særlig Norges forskningsråd og SND.

FHF er ikke et "fond som staten disponerer", men finansieres som nevnt av en lovhjemlet avgift. Fondet administreres av Eksportutvalget for fisk. Innkreving av avgift er hjemlet i forskrift av 13. desember 2000 om samordnet innkreving av avgift på fiskeeksport til Eksportutvalget for fisk og til forskning og utvikling. Forskningsavgiften er på 3 promille av verdien av eksport av fisk og fiskeprodukter.

Samlet budsjett for 2003 er på omlag 119 mill. kroner. Fondet forvaltes av et styre på 7 medlemmer oppnevnt av Fiskeridepartementet og etter forslag fra sentrale næringsorganisasjoner. FHF har et eget, lite sekretariat etablert 15. mars 2001.

Fondet for forskning og nyskaping

Forskningsfondet finansierer langsiktig og grunnleggende forskning, blant annet innenfor de tematiske satsingsområdene i forskningspolitikken. Deler av den årlige avkastningen fordeles direkte til universiteter og høyskoler, mens størstedelen forvaltes av Norges forskningsråd. Fondet er ikke et direkte tiltak for næringslivet, men mye av den fondsfinansierte forskningen er av betydning for næringslivet på mellomlang og lang sikt. Det vises ellers til omtale i St.prp. nr. 1 (2002-2003) for Utdannings- og forskningsdepartementet, kapittel 286, post 50.

Investeringsfond for Nordvest-Russland, Investeringsfond for Øst-Europa og Tilskudd for nærings samarbeid med Nordvest-Russland m.m.

Formålet med disse fondene er å stille et statlig virkemiddel til rådighet for bedrifter som ønsker å internasjonalisere seg. Det skal legges vekt på at norske bedrifter ekspanderer sin virksomhet. Det var videre et viktig formål bak opprettelsen av fondene at man skulle støtte opp om utviklingsprosessene og omleggingen av økonomiene i Sentral- og Øst-Europa.

Alle tre fondene administreres av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND).

Investeringsfond for Nordvest-Russland og Investeringsfond for Øst-Europa foretar sine investeringer på markedsmessige betingelser. I henhold til EUs regelverk er ordningene uten subsidieelementer, er ikke konkurransevridende og trenger således ikke notifiseres til European Surveillance Authority (ESA).

INVESTERINGSFOND FOR NORDVEST-RUSSLAND:

- Opprettet i 1996 i forbindelse med omleggingene i Sør-Varanger
- Fondskapital: 150 mill. kroner.
- Dekningsområde: Murmansk oblast, Arkhangelsk oblast og Karelen.
- Kommersielt rettet fond. Investeringene skal gi en nærmere definert avkastning, og det skal betales utbytte på kapitalen til staten etter det 11. året.
- Fondet har pr. april 2003 investert ca. 10 mill. kroner i 7 prosjekter og gitt tilsagn for ca. 18 mill. kroner.

TILSKUDDSFOND FOR NÆRINGSSAMARBEID MED NORDVEST-RUSSLAND:

- Opprettet ved en engangsbevilgning i 1996 i forbindelse med omleggingene i Sør-Varanger.
- Fondet var opprinnelig på 30 mill. kroner.
- Dekningsområdet er Murmansk oblast, Arkhangelsk oblast og Karelen.
- Det er betalt ut ca. 23 mill. kroner av tilskuddsfondets midler så langt. Midlene har gått til i alt 62 forundersøkelser av mulige investeringsprosjekter i Nordvest-Russland. 20 av prosjektene er initiert av bedrifter i Sør-Varanger.

INVESTERINGSFOND FOR ØST-EUROPA:

- Opprettet i 1997.
- Fondskapital: 120 mill. kroner.
- Dekningsområde: Landene i Sentral og Øst-Europa med unntak av områdene som dekkes av Investeringsfond for Nordvest-Russland
- Kommersielt rettet fond. Investeringene skal gi en nærmere definert avkastning, og det skal betales utbytte av kapitalen til staten etter det 11. året.
- Fondet har investert ca. 55 mill. kroner av fondskapitalen i en rekke prosjekter innenfor felt som energiproduksjon, trelastindustri, næringsmidler m.m.

Landbrukets utviklingsfond

Landbrukets utviklingsfond (LUF) hadde pr 31.12.2002 en kapital på 2 568 mill. kroner. Av kapitalen var 987 mill. kroner inntående beløp i statskassen og 1 581 mill. kroner var i form av utlån. Ansvar knyttet

til innvilgede, ikke utbetalte tilskudd og investeringslån var pr 31.12.2002 på 1 040,0 mill. kroner.

LUF er et fond i Landbruksdepartementet uten eget styre. Fondsmidlene kan nyttes til tiltak som tar sikte på å styrke og bygge ut næringsgrunnlaget på landbruks-eiendommer. Dette gjelder også om landbrukseien- dommen er en del av en kombinert arbeidsplass. Fondsmidlene kan også nyttes til aktivitetsfremmende tiltak innen eller i tilknytning til landbruksnæringene.

Innvilgningsrammen for 2004 for ordninger under LUF er i jordbruksoppkjøret 2003 foreslått til 831,3 mill. kroner jf. St. prp. nr. 70 (2002-2003).

Av ordninger som er en del av LUF kan nevnes Verdiskapingsprogrammet for norsk matproduksjon, bygdeutviklingsmidlene (BU-midlene), spesielle miljøtiltak, økologisk jordbrukskultivert til skogbruk og bioenergi og kvalitetssystem i landbruket.

NORFUND

Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland, NORFUND, eies av Utenriksdepartementet og inngår som en integrert del av Regjeringens arbeid for å fremme næringsutvikling i utviklingsland. NORFUND hadde ved utgangen av 2002 en investeringsportefølje for prinsippgodkjente og gjennomførte prosjekter på 1 374 mill. kroner.

NORFUND medvirker til etablering av lønnsom næringsvirksomhet i utviklingsland ved å bidra med investeringskapital, lån og garantier på kommersielle vilkår. Fondet kan investere i utviklingsland med BNP/cap. inntil 5185 USD i form av direkte investeringer og ved deltakelse i lokale investeringsfond. For å styrke NORFUNDs aktiviteter i de minst utviklede land er det satt av egne midler til investeringer i disse landene.

NORFUNDs drift finansieres av dets løpende kapitalinntekter og avkastning på investeringer. Fordi avkastningen ligger flere år frem i tid og for å bygge opp fondet til en viss størrelse tilføres NORFUND årlig ny kapital over bistandsbudsjettet.

Energisektoren er viktig for næringsutvikling og økonomisk vekst og en sektor der man fra norsk side har særlig kompetanse. Dette er bakgrunnen for at energi er etablert som et eget satsningsområde for NORFUND. I 2002 dannet NORFUND sammen med Statkraft et eget selskap, Statkraft NORFUND Power Invest, som hovedsakelig vil investere innen vannkraftsektoren. Ved investeringer i fond arbeider NORFUND tett sammen med andre multilaterale aktører, blant annet International Finance Corporation (IFC), det britiske Commonwealth Development Corporation (CDC) og Inter-American Development Bank.

SIVAs eierandeler i regionale såkorn- og venturefond

Som beskrevet i kapittel 6.7 i Stortingsproposisjon nr. 51 (2002-2003) er investeringer i såkorn- og venturefond en av SIVAs tre roller. Dette er på linje med såkornordningen heller ikke "fond som staten disponerer", men investeringer i fond som er majoritetseid av andre. Investeringene skal utløse privat kapital og bidra til utvikling av innovasjonssystemer over hele landet.

SIVA har eierandeler i 7 venturefond med en kapitalbase på ca. 700 mill. kroner og 8 såkornfond (inkl. forsk-

ningsparker med fond) med en kapitalbase på ca. 330 mill. kroner. Antallet engasjementer er økt noe i forhold til den status som ble gitt i St.prp. nr. 51 (2002-2003). Hver eierandel er på inntil 30%. Selskapene er knyttet til SIVAs øvrige engasjementer i forsknings- og kunnskapsparker, noe som gjør det mulig å samordne infrastruktur, innovasjonsselskaper og kompetent eierskap.

SND invest AS

SND Invest AS er et investeringsselskap som tidligere var heleid av SND. SND Invest AS ble overført til Nærings- og handelsdepartement i 2002, og vurderes solgt til private.

Egenkapitalordningen som dannet grunnlaget for SND Invest AS, ble etablert i 1993 for å bedre tilgangen på egenkapital i et kapitalmarked som på den tid hadde få aktører. Siden oppstarten i 1993 er det investert ca 3,3 mrd. kroner i vel 300 bedrifter og en har deltatt aktivt på eiersiden.

SND Invest AS har som målsetting å være et ledende investeringsselskap med vekt på aktivt eierskap innenfor utvalgte bransjer. SND Invest AS vil primært søke minoritetsposisjoner samt investere sammen med andre investorer i bransjen. Høsten 2002 ble det etter en strategirevisjon internt i selskapet satset på å spisse investeringsfokus ytterligere, spesielt i forhold til bransje og fase. Bransjemessig ønsker SND Invest AS å fokusere på fire kjerneområder: olje og maritim, teknologi, sjømat, og service. Dette var en tilpasning for å investere i sektorer hvor det var observert sterk langsiktig vekst og der selskapet hadde god intern kompetanse. SND Invest AS investerer på foretningmessig grunnlag hvor avkastningen skal stå i forhold til risiko.

Dagens portefølje er på rundt 100 selskaper og SND Invest AS anslår verdien på porteføljen til å være i overkant av 1 mrd. kroner. Dette er regnet som mulige realisert verdi over tid. I tillegg forvalter SND Invest AS Venturefondet AS som består av eierandeler i 6 regionale venturefond. Av disse fondene er 4 lukket og det er inngått avtaler om avvikling av fondene.

Såkornordningen

Som et resultat av et samarbeid mellom staten og private investorer ble det i 1997 etablert ett *landsdekkende såkornfond (START-fondet)*, og fire *regionale såkornfond* som skulle dekke Sørlandet, Vestlandet, Midt-Norge og Nord-Norge. I 2000 ble det opprettet et eget fond for indre Østlandet. Målsettingen er å tilføre prosjekter en kombinasjon av tålmodig kapital og relevant kompetanse. Såkornfondene skal gå inn med egenkapital i risikoprosjekter med stort verdiskapingspotensial. Det er i tillegg et krav at fondene skal gå inn i en tidlig fase hvor det ordinært er vanskelig å oppnå finansiering i egenkapitalmarkedet.

"Såkornordningen" er det navnet som benyttes om statens engasjement. Dette engasjementet består av ansvarlige lån til de 100% privateide såkornselskapene. Det er knyttet 25% tapsfond til statens lån. Det er såkornselskapene som investerer midlene som er kommet både fra sine private eiere og staten. Såkornordningen er derfor ikke et "fond som staten disponerer".

Dersom ordningen blir fulltegnet med privat kapital, vil den ha en kapitalbase på 780 mill. kroner, hvorav

390 mill. kroner utgjøres av ansvarlige lån fra staten. Det har tatt tid å få inn den private andelen av kapitalen i de regionale fondene. Pr. 01.04.2003 gjensto det 32,1 mill. kroner i lån og 8 mill. kroner i tapsfond på ordningen. Det er fondene for Sørlandet, Vestlandet og Nord-Norge som ikke har den private kapitalen på plass. Ordningen omfatter nå 716 mill. kroner i privat og statlig kapital.

Vedlegg 3

Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 4. mai 2003

Spørsmål angående St. prp. nr. 51 (2002-2003) - Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv

Jeg viser til komiteens brev av 28.05.2003, hvor det bes om "en kort oversikt over tilgjengelig tallmateriale mht. kvinneandelen i kundegrunnlaget i det næringsrettede virkemiddelapparatet, i første rekke SND, SIVA, SVO og Eksportrådet."

I Stortingsproposisjon nr. 51 (2002-2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv vektlegges betydningen av at man er tydelig på hvem virkemidlene er rettet mot. Fem brukergrupper foreslås prioritert - entreprenører, unge bedrifter, innovasjonssystemer, små og mellomstore bedrifter med store vekstambisjoner og forskere og FoU-miljøer. I arbeidet overfor alle disse målgrupper skal virkemiddelapparatet legge vekt på å fremme kvinners deltagelse i næringslivet. Dette er viktig for å skape større mangfold og økt kreativitet.

Å måle kvinneandelen i kundegrunnlaget etter en felles mal er vanskelig. Dels fordi virkemiddelaktørene har forskjellig arbeidsform og dels fordi tilgjengelig tallmateriale varierer fra institusjon til institusjon.

Norges Eksportråd

Hoveddelen av Eksportrådets tjenestetilbud er bedriftsrettet. Det har ikke blitt ført noen kundestatistikk som gjør det mulig å identifisere bedrifter med hensyn til andel av kvinnelige eiere, ansatte eller ledere. Det er imidlertid grunn til å tro at kvinneandelen i de bedrifter som benytter seg av Eksportrådets tilbud ikke er signifikant forskjellig fra tilsvarende andel i norsk eksportrettet industri i sin helhet.

Eksportrådet har for øvrig to tyngre, individrettede kompetanseprogram hvis hensikt det er å utdanne fremtidig ledende personell til eksportbedriftene:

Stipendiatprogrammet

Eksportrådet har gjennom mange år hatt et stipendiatprogram for nyutdannede økonomer og ingeniører. Formålet med ordningen er gi nyutdannet ungdom praktisk innføring i eksport- og internasjonaliseringsarbeid gjennom 1-2 års praksistjeneste ved Eksportrådets utestasjoner. Av 152 stipendiater de siste 5 år, har 68 vært kvinner, hvilket tilsvarer en andel på 45%.

Fram til 01.04.2003 hadde såkornfondene investert for om lag 350 mill. kroner fordelt på 128 prosjekter. Ytterligere 150 mill. kroner er kommitert. Den typiske investeringen for de regionale såkornfondene er om lag 1-2 mill. kroner, mens det landsdekkende START-fondet har et snitt på 10 mill. kroner for sine investeringer. Summen av tapsavsetninger for samtlige fond er pr. 01.04.2003 på 55 mill. kroner.

Eksportkandidatprogrammet

Eksportkandidatprogrammet har fokus på opplæring innen strategivalg, markedsplanlegging og eksportmarkedsføring. Programmet varer i 6 måneder og omfatter forelesninger/samlinger, prosjektarbeid og "cases" relatert til egen bedrift.

På dette programmet har kvinneandelen variert mellom 30% og 55%, og vært 40% i snitt over de siste 5 kurs.

SND

I 2002 innvilget SND totalt 3 778 mill. kroner til 7 980 prosjekter. Av dette gikk 21% eller 1 704 tilsagn til prosjekter definert som kvinnesatsing. Dette utgjorde 17% av SNDs midler eller 639 mill. kroner.

SND registrerer prosjekter som betegnes *kvinnesatsing* når prosjektet oppfyller ett eller flere av følgende kriterier:

- Kvinneandelen i prosjektet skal være større enn kvinneandelen i bedriften
- Kvinner utgjør mer enn 30% av styremedlemmene eller ledelsen i bedriften
- Formålet med prosjektet er å øke antall kvinnelige eiere/etablerere, styremedlemmer, ledere eller selsatte

For tilsagn til prosjekter hvor kvinneandelen er 50% eller mer i prosjektene, utgjorde antall prosjekter 37% eller 2 948 av totalt antall innvilgede prosjekter i 2002. Dette representerte 23% eller 870 mill. kroner.

Det vises for øvrig til vedlagte tabell med oversikt over SNDs tilsagn til kvinneformål i 2002.

SVO

SVO tilbyr en vurdering av ideer og prosjekter. Målgruppen er frittstående oppfinnere og småbedrifter. I 2002 mottok SVO 720 prosjektforslag. Ca. 8% av de som sendte inn prosjektforslag var kvinner. Hvor mange av disse som lykkes i form av lisensavtaler og etableringer finnes det ikke tallmateriale på.

SIVA

SIVA forvalter fysisk infrastruktur i form av næringsbygg og næringsarealer. Kvinneandelen i bedriftene i inkubatorene er 14%, i bedriftene i næringshagene er den 39%, mens den i næringsparker/næringsbygg er 29%.

